

Riitta Mustola

YRITTÄJÄLOMITTAJUUS POHJOIS-POHJANMAALLA JA KAINUUSSA

YRITTÄJÄLOMITTAJUUS POHJOIS-POHJANMAALLA JA KAINUUSSA

Riitta Mustola
2012
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma, yritystoiminnan suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Riitta Mustola

Opinnäytetyön nimi: Yrittäjälomittajuus Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa

Työn ohjaajat: Anita Mäkipelto (MTK Pohjois-Suomi) ja Anu Hilli (Oamk)

Työn valmistumiskuukausi ja -vuosi: syksy 2012

Sivumäärä: 39 + 12

Opinnäytetyö toteutettiin MTK Pohjois-Suomen toimeksiannosta osana maaseutuelinkeinojen kehittämisen tiedotus-, koordinaatio- ja aktivointihanketta Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa. Tavoitteena oli selvittää, onko Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla tarvetta yrittäjälomittajille ja kiinnostaako yrittäjälomittajuus maatalousyrittäjiä. Lisäksi haluttiin selvittää, onko yrittäjälomittajuuteen mahdollista yhdistää muita palveluja ja olisiko tulevaisuudessa tarvetta yrittäjälomittajuuteen liittyvälle hankkeelle.

Tutkimuksessa tehtiin neljä kyselyä maatalouslomituksen eri sidosryhmille. Tärkein ja laajin kysely lähetettiin kaikille voimassaolevan sähköpostiosoitteensa MTK Pohjois-Suomen jäsenrekisteriin ilmoittaneille. Kysely lähetettiin kaikkiaan 1165 yrittäjälle ja vastauksia saatiin 132, vastausprosentti oli 11,3. Toinen kysely lähetettiin MTK Pohjois-Suomen alueella toimiville yhdeksälle lomituksen paikallisyksikölle. Lomituksen paikallisyksiköiltä saatiin 8 vastausta, vastausprosentti oli 89. Maaseutuhallinnolle lähetetyn kyselyn vastaukset kattoivat 21 kuntaa, vastausprosentti oli 67. Luonnonvara-alan kouluille lähetettiin 6 kyselyä ja vastauksia saatiin 4, joten vastausprosentti oli 67. Tautta-aineiston muodostamiseen käytettiin kirjallisuusselvitystä.

Tulosten perusteella yrittäjälomittajuudelle olisi tarvetta niin lomituksen paikallisyksiköillä kuin itse järjestetyssä lomituksessa olevilla maatalousyrittäjillä. Yrittäjälomittajien nykyistä suurempi tarve olisi kuitenkin suurelta osin kausiluontoista varsinkin lomituksen paikallisyksiköillä. Maatalousyrittäjillä olisi tulosten perusteella halua myös toimia yrittäjälomittajana, kunhan yrittäjälomittajuus olisi mahdollista heidän esittämänään aikana ja valitulla tuotantosuunnalla. Yrittäjälomittajuuteen oli myös halukkuutta yhdistää muita palveluita, kuten urakointipalveluja ja kylätalkkaripalveluja.

Tutkimuksen tietoja voisi käyttää hankesuunnitelman pohjana. Hanke saattaisi yhteen yrittäjälomittajien tarjonnan ja tarpeen ja liittäisi siihen mahdolliset muut tarjottavat palvelut. Hankkeen puitteissa olisi myös mahdollista kouluttaa uusia ja myös jo nyt toimivia yrittäjälomittajia.

Asiasanat:

Yrittäjälomittaja, maatalouslomitus, vuosiloma, sijaisapu

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Agricultural and Rural Industries, Option of Entrepreneurship

Author: Riitta Mustola

Title of thesis: Private farm relief work in North Ostrobothnia and Kainuu

Supervisors: Anita Mäkipelto (MTK Northern Finland) and Anu Hilli (OUAS)

Term and year when the thesis was submitted: autumn 2012 Number of pages: 39 + 12

This thesis was carried out as assigned by Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners (MTK) Northern Finland as an integral part of developing the information-, coordination and activation of the agricultural industry in Northern Ostrobothnia and Kainuu region. The goal was to determine whether demand for private farm relief workers exists in Northern Ostrobothnia and Kainuu region, and whether the private farm relief work is interesting to agricultural entrepreneurs. Furthermore, it was to be clarified, whether it would be possible to combine other services in connection with private farm relief work, and whether there is need for such project in the future.

In this analysis four questionnaires were performed to different interest groups related to farm relief work. The most extensive questionnaire was sent to all registered members of MTK Northern Finland with valid e-mail address. In total the questionnaire was sent to 1165 entrepreneurs and 132 replies were received. The second questionnaire was sent to nine local farm relief work units in North Ostrobothnia and Kainuu. The questionnaires sent to agricultural industry administration covered 21 municipalities, the feedback percentage was 67. Six questionnaires were sent to schools with training programmes in the area of natural resources. Four replies were received. A literature search was used to acquire the necessary background information. Based on these results it is possible to conclude that there is a demand for private farm relief work in the local farm relief work units as well as within the group of the agricultural entrepreneurs who organize the farm relief work independently. The greater demand for private farm relief workers would, however, be mostly seasonal especially as it concerns the local farm relief work units. Based on the results it is possible to say that the agricultural entrepreneurs would also be interested in acting as private farm relief workers, as long as the relief work would be possible to arrange based on their own schedule and in the production sector of their own choosing. There was also willingness to combine the private farm relief work with other services, such as contracting and caretaker's services. The information acquired by this analysis can be used as basis for project planning. The project would link the supply and demand for private farm relief work and also connect this work to other possibly offered services. Within the limits of this project it would also be possible to train new and already operating private farm relief workers.

Key words:

Private farm relief worker, farm relief work, annual holidays, substitute assistance

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	LOMITUSPALVELUIDEN HISTORIA.....	7
3	LOMITUSPALVELUT TÄNÄÄN.....	9
3.1	Maatalousyrittäjien lomituspalvelut	9
3.2	Lomituspalveluiden paikallishallinto ja lomitustavan valinta	11
3.3	Lomitushenkilöstö	12
3.4	Turkistuottajien lomituspalvelut	13
3.5	Poronhoitajien sijaisapukokeilu	13
3.6	Lomitus Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa	14
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄN KUVAUS.....	17
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
5.1	Maatalousyrittäjille suunnattu kysely	18
5.2	Lomituksen paikallisyksiköille suunnattu kysely	19
5.3	Maaseututoimistoille suunnattu kysely.....	19
5.4	Luonnonvara-alan kouluille suunnattu kysely	19
6	TULOKSET	20
6.1	Maatalousyrittäjille suunnatun kyselyn vastaukset.....	20
6.2	Lomituksen paikallisyksiköille suunnatun kyselyn vastaukset	26
6.3	Maaseututoimistoille suunnatun kyselyn vastaukset	31
6.4	Luonnonvara-alan kouluille suunnatun kyselyn vastaukset	32
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET	34
8	POHDINTA	36
	LÄHTEET	38
	LIITTEET.....	41

1 JOHDANTO

Tilakokoon kasvu, koneellistuminen ja tuotannon kannattavuus asettavat maatalousyrittäjille yhä uusia paineita. Karjatalous sitoo edelleen vuoden jokaisena päivänä hoitajan. Täysipainoinen maatilayrityksen hoitaminen vaatii vastapainokseen myös mahdollisuutta viettää vapaa-aikaa ja irtautua päivittäisistä karjataloustehtävistä.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelut on tarjonnut maatalousyrittäjille lähes neljän vuosikymmenen ajan mahdollisuuden pitää vapaata päivittäisistä karjataloustehtävistä vuosiloman avulla. Lisäksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki antaa mahdollisuuden maatalousyrittäjälle käyttää sijaisapua silloin, kun hänellä on sijaisavun pitämiseen lomituspalvelulaissa tarkoitettu oikeus ja tarve. Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki antaa myös mahdollisuuden vuosilomaan oikeutetuille karjatalousyrittäjille pitää 120 tuntia maksullista lomitusta vuosittain.

MTK Pudasjärven tupapäivillä 3.10.2011 oli noussut voimakkaasti esille lomitustoiminnassa olevia ongelmia. Tuottajat kokivat, ettei maatalouslomittajia ole aina saatavilla tai maatalouslomittajien ammattitaidossa oli vakavia puutteita. Samassa tilaisuudessa tuotiin esille Sysmän paikallisyksikön alueella toimiva Yrittäjyyden edistäminen maatalouslomituksessa - hanke, jolla etsitään maatalouslomitustyöstä kiinnostuneita nykyisiä ja uusia yrittäjiä.

MTK Pohjois-Suomi halusi selvittää, onko Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla tarvetta yrittäjälomittajille ja onko yrittäjälomittajuudella kiinnostavuutta yrittäjäkentässä. Tämän lisäksi haluttiin selvittää, onko yrittäjälomittajuuteen mahdollista yhdistää muita palveluita. Näiden kysymysten lisäksi haluttiin selvittää, onko tulevaisuudessa tarvetta yrittäjälomittajuuteen liittyvälle hankkeelle.

2 LOMITUSPALVELUIDEN HISTORIA

Ensimmäinen laki maatalousyrittäjän vuosilomatoiminnan järjestämisestä (127/1974) annettiin 8.2.1974 ja se tuli voimaan 1.4.1974. Lain ohjaus ja valvonta kuului sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle ja sen alaisena sosiaalivaltuutukselle. Lain 1 pykälän mukaan sitä sovellettiin maatalousyrittäjään, joka omaan lukuunsa tai yhteiseen lukuun perheenjäsenenä tai kuolinpesän osakkaana työhön osallistuen harjoitti karjataloutta saaden siitä pääasiallisen toimeentulonsa ja jolla yrityksen karjatalouteen kuuluvien välttämättömien tehtävien vuoksi ei ollut mahdollisuutta ilman tässä laissa säädettyä lomatoimintaa vapautua tehtävistään vuosiloman ajaksi. (Laki maatalousyrittäjän vuosilomatoiminnasta 127/1974.)

Maatalousyrittäjän vuosilomatoiminnassa oli aluksi ansaintaperiaate; lomaa karttui puoli päivää jokaiselta kalenterikuukaudelta. Valtioneuvoston päätöksellä 5.4.1974 määrättiin lomatoiminnan järjestämisestä, että ensin tulee pyrkiä hyväksymään ja osoittamaan kullekin maatalousyritykselle yksi lomittaja yhteensä enintään kuudeksi päiväksi riippumatta yrityksen lomaan oikeutettujen yrittäjien määrästä. Vuoden 1974 valtion tulo- ja menoarvioon oli varattu 25 miljoonan markan suuruinen kiinteä määräraha, jonka sosiaalivaltuutus jakoi lääninhallituksille alueella olevien maidonlähettäjäiden suhteessa. Lääninhallitus jakoi rahan edelleen kunnille. (Asetus maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä 245/1974.)

Lain 5 §:n mukaan lypsykarjatalouden harjoittajat oli asetettava etusijalle, mikäli vuosilomaan oikeutettujen ja vuosilomaa hakeneiden määrä olisi niin suuri, ettei määrärahan puitteissa olisi mahdollista järjestää vuosilomaa kaikille oikeutetuille. Niille maatalousyrittäjille, jotka eivät itse voineet hankkia maatalouslomittajaa tai saada maatalousyrittäjän yhteisön hankkimaa lomittajaa, lain 15 §:n mukaan kunta sai ottaa työsopimussuhteeseen tarpeellisen määrän lomittajia. Lain ensisijaisena tarkoituksena oli siis, että maatalousyrittäjät itse hankkivat lomittajan vuosilomansa ajaksi. Maatalouslomittajan työn sisällöstä määriteltiin, että lomittajan tulee huolehtia maatalousyrittäjän vuosiloman aikana karjatalouteen säännöllisesti kuuluvista tehtävistä ja muista yrityksen hoitoon

liittyvistä välttämättömistä tehtävistä. (Laki maatalousyrittäjän vuosilomatoiminnasta 127/1974.)

Sijaisapulomitus alkoi vuonna 1975. Sijaisapua voitiin antaa kiireellisissä sairaustapauksissa ja myös siihen oli kiinteä määräraha. Sijaisavun saajilta edellytettiin lääkärin todistusta ja sitä voitiin aluksi antaa vain seitsemän päivää yrittäjää kohden vuodessa. (Laki maatalousyrittäjän sijaisavusta 642/1975, asetus maatalousyrittäjän sijaisavusta 665/1975.)

Yhteiskunnan yleinen muutos näkyi myös maatalouslomituksen nopeana kasvuna. Maatalousyrittäjille pyrittiin järjestämään samat edut kuin muullekin työtä tekeväälle väestölle. Vuoden 1983 alusta sijaisapua voitiin myöntää äitiyslomituksiin, sijaisapua synnytyksen yhteydessä sai 120 päivää. Vuonna 1991 äitiys- ja vanhempainloma laajeni 305 päivään, eli samannlaiseksi kuin Kansaneläkelaitoksen myöntämä äitiys- ja vanhempainpäiväraha. Samana vuonna myös isät saivat oikeuden isyyslomaan.

Valtion tulo- ja menoarviossa maatalouslomitukseen osoitetut määrärahat olivat vuoteen 1989 saakka kiinteitä määrärahoja. Kiinteää määrärahaa ei saanut ylittää, vaan toiminta oli suhteutettava myönnettyyn määrärahaan. Vuoden 1989 jälkeen valtion tulo - ja menoarvioon osoitettu määräraha on ollut arviomääräraha.

Viikkovapaatoiminnalla tarkoitettiin kunnan osoittaman tai maatalousyrittäjien yhteisön hankkiman maatalouslomittajan järjestämistä maatalouslomalain tarkoittamaan vuosilomaan oikeutetulle maatalousyrittäjälle hänen viikkovapaansa ajaksi. Viikkovapaa oli tarkoitettu vapauttamaan maatalousyrittäjä erityisesti karjanhoitoon liittyvistä tehtävistä. Viikkovapaa alkoi kokeiluna vuonna 1982 osassa kunnista. Viikkovapaa oli maksullista ja maksun määrä perustui tilalla olevaan kotieläinyksikkömäärään. Viikkovapaa tuli lakisääteiseksi toiminnaksi 1.1.1985 ja sitä oli mahdollista saada enintään 12 päivää vuodessa.

3 LOMITUSPALVELUT TÄNÄÄN

3.1 Maatalousyrittäjien lomituspalvelut

Maatalousyrittäjien lomituspalveluiden johto, ohjaus ja valvonta kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan. Toimeenpanovastuu on vuodesta 1996 kuulunut Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle (Mela), joka on tehnyt toimeksiantosopimuksen tällä hetkellä 47 kunnan kanssa lomituksen järjestämisestä paikallisesti. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen tehtävään kuuluu, että maatalousyrittäjien lomituspalvelulain tarkoittamat palvelut on mahdollista saavuttaa kaikissa niissä kunnissa, joissa palvelun tarvetta esiintyy. Lomituksen paikallisyksikkö hoitaa maatalousyrittäjien lomituspalvelut yhden tai useamman kunnan alueella.

Maatalousyrittäjien lomituspalveluiden rahoitus tulee valtion varoista. Varsinaiseen toimintaan paikallisyksikkö saa täyden korvauksen periaatteella valtionkorvauksen ja hallintoon tulee tietty euromäärä lomitettua päivää kohden. Myös lomituspalveluiden käyttäjät osallistuvat lomituspalveluiden kustannuksiin maksullisesta lomituksesta perittävillä maksuilla ja sijaisapumaksuilla. Nykyinen maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki on vuodelta 1996 ja siihen on tehty useita muutoksia vuosien varrella. Viimeisin muutos tuli voimaan 1.1.2011. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.)

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 4 §:n mukaan maatalousyrittäjien lomituspalveluita ovat oikeutettuja käyttämään kaikki maatalousyrittäjien pakollisen eläkevakuutuksen (Myel) piiriin kuuluvat maatalousyrittäjät. Vuosilomaan ovat oikeutettuja päätoimiset karjatalousyrittäjät, joilla on pakollinen Myel -vakuutus ja jotka toimivat päätoimisesti karjatalousyrittäjinä. Lisäksi karjatalouden tulee käsittää lomituspalveluasetuksen mukaan vähintään neljä kotieläinyksikköä. Nykyisin karjatalousyrittäjien vuosiloma-oikeus on 26 päivää vuodessa ja se on maksutonta. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.)

Sijaisapua voi saada maatalousyrittäjä, jolla tilapäisen syyn vuoksi ei ole mahdollisuutta hoitaa säännöllisiä maatalousyrittäjien tehtäviä. Sijaisavun saajalla tulee myös olla Myel - vakuutus. Sijaisavun saannin peruserä on kirjoitettu maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 5 pykälään. Sijaisapu on maatalousyrittäjälle maksullista palvelua. Sijaisapumaksun suuruus tunnilta määräytyy kaavalla 1 euro + yrittäjän henkilökohtainen työtulo/5000. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.)

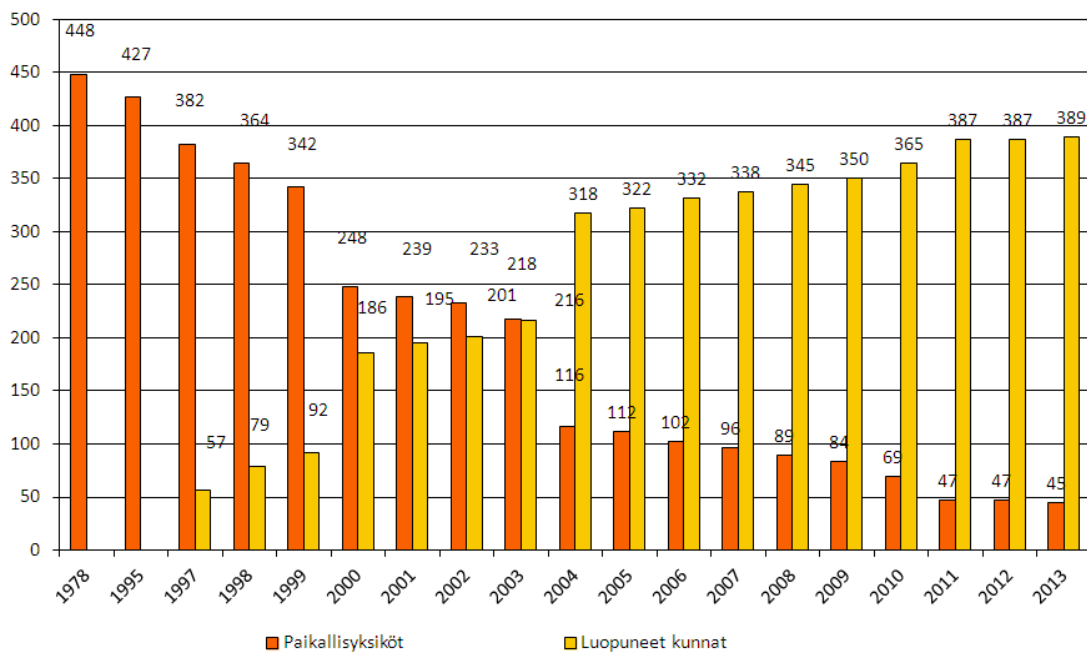
Vuosiloma- ja sijaisapulomistustöiden lisäksi maatalousyrittäjä voi saada maksullista lomittaja-apua myös muihin kuin maatalousyrittäjien toimintaan liittyviin töihin. Lisätunteja voi käyttää lomittajan työpäivän jatkeena tai vaikkapa kiireapuna. Lomittajalla ei kuitenkaan saa teettää sellaisia töitä, joihin hänen ammattitaitonsa ei riitä, ei myöskään työturvallisuuden kannalta vaarallisia töitä. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.)

Maksullista 120 tunnin lomituspalvelua on mahdollista käyttää niiden yrittäjien, joille on myönnetty vuosilomaoikeus. Maksullisen 120 tunnin lomituspalvelun antaminen ja hinta määräytyvät lomituspalvelulain 16 b §:n ja 28 §:n 1 momentin mukaisesti. Maksullisen lomituksen järjestämisen edellytyksenä on, että paikallisyksiköllä on vakinaisia lomittajia vapaana tai käytettävissä on lomituspalveluyrittäjiä. Maksullista lomituspalvelua on mahdollista saada viikon kaikkina viikonpäivinä. Maksullista lomitusta ei kuitenkaan voi teettää ylityönä eikä lyhytaikaisilla maatalouslomittajilla. Maksullisen 120 tunnin lomituspalvelun hinta on tällä hetkellä 10,99 € tunnilta. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.)

Täysin maksullista lomituspalvelua voivat saada myös muut kuin lomituspalveluihin oikeutetut maatalousyrittäjät. Tällaista lomituspalvelua paikallisyksikkö voi myydä tavallisena lomituksena tai vaikkapa kiireapuna. Täysin maksullisen lomituspalvelun hinta on tällä hetkellä 25,11 €/tunti. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.)

3.2 Lomituspalveluiden paikallishallinto ja lomitustavan valinta

Lomituspalveluiden paikallishallinnosta ja lomituspalvelujen järjestämisestä vastaavana paikallisyksikkönä toimii joko kunta tai eläkelaitoksen oma paikallisyksikkö siten kuin lomituspalvelulain 12 ja 13 §:ssä säädetään. Tällä hetkellä Suomessa toimii 47 paikallisyksikköä, jotka vastaavat lomituspalveluiden järjestämisestä paikallisesti Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kanssa tehtyjen toimeksiantosopimusten perusteella. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.) Vuosina 2000, 2004 ja 2011 on paikallisyksikköjen määrässä tapahtunut huomattavaa vähennystä Melan suurentaessa paikallisyksiköiden kokoa (kuvio 1).

KUVIO 1. Paikallisyksikköjen määrän kehitys (Melan tilastot, hakupäivä 29.2.2012)

Lomituspalvelulain 1 §:n mukaan maatalousyrittäjä voi itse valita, käyttääkö hän paikallisyksikön järjestämiä palveluja vai tuottaako tarvitsemansa palvelut itse. Maatalousyrittäjän käyttäessä paikallisyksikön tarjoamia lomituspalveluja palvelun tuottaa joko pai-

kallisyksikön palkkaama työntekijä tai paikallisyksikön ostama ostopalvelun tarjoaja. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.)

Mikäli maatalousyrittäjä on valinnut itse järjestetyn lomituspalvelun, hänelle korvataan siitä aiheutuneet kulut lomituspalvelulain mukaisesti. Itse hankittuna lomittajana voi toimia lomituspalveluja tuottavaan yritykseen tai yhteisöön työsuhteessa oleva henkilö, itsenäinen ammatinharjoittaja tai lomitettavaan maatalousyrittäjään työsuhteessa oleva henkilö. Maatalousyrittäjällä on oikeus saada korvaus tilalle lomitustoimessa laskettujen lomitustuntien mukaan. Itse järjestetystä lomituksesta maksetut korvaukset on jaettu kahteen luokkaan. Yrityksen tai yhteisön palveluksessa olevan lomittajan tai itsenäisen ammatinharjoittajan korvaus on 25,11 €/tunti ja maatalousyrittäjään työsuhteessa olevan lomittajan tuntikorvaus on 12,55 € tällä hetkellä. Vastaavasti itsenäinen lomittajayrittäjä vastaa työssä mahdollisesti sattuneista vahingoista, kun taas työsuhteessa olevan lomittajan vakuuttamisvelvollisuus on työn teettäjällä. (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231.)

3.3 Lomitushenkilöstö

Kun ensimmäinen laki maatalousyrittäjien vuosilomatoiminnasta säädettiin, sen lähtöajatuksena oli, että lomaan oikeutetut yrittäjät hankkivat itse lomittajan. Pian kuitenkin huomattiin, ettei palvelua saada tällä tavalla toimivaksi, joten kunnat alkoivat palkata tuntipalkkaisia maatalouslomittajia työsopimussuhteeseen.

1980 - luvulla tulivat ensimmäiset kuukausipalkkaiset maatalouslomittajat. Tällä tavalla saatiin turvattua niin maatalouslomittajien ympärivuotinen työllisyys kuin lomaan oikeutettujen yrittäjien lomansaanti. Lomittajien määrän kasvaessa myös lomahallintoon oli palkattava työntekijöitä. Lomahallintoon tulivat ensimmäisenä lomalautakunnan sihteeri. 1980 - luvun lopulla alkoi tulla myös johtavia maatalouslomittajia välittömään työjohtoon. Enimmillään kuukausipalkkaisia maatalouslomittajia oli vuonna 1991, 8100 kuukausipalkkaista maatalouslomittajaa koko maassa. Vuoden 2011 lopussa kuukausipalkkaisia maatalouslomittajia oli vakinaisessa tai määräaikaisessa työsuhteessa 4749. (Melan tilastot, hakupäivä 29.2.2012.)

Lomitustyötä tekevät myös itsenäiset yrittäjät. Yrittäjälomittaja on itsenäinen yrittäjä, joka on tehnyt toimeksiantosopimuksen joko paikallisyksikön tai itse järjestetyssä lomituksessa olevan maatalousyrittäjän kanssa. Yrittäjälomittaja huolehtii itse vastuu- ja työeläkevakuutuksistaan, hänellä on Y-tunnus ja hän on ennakkoperintärekisterissä. Yrittäjälomittaja myös laskuttaa tehdystä työstä joko paikallisyksikköä tai itse järjestetyssä lomituksessa lomitettua maatalousyrittäjää.

3.4 Turkistuottajien lomituspalvelut

Myel -vakuutuksen piiriin kuuluvat turkistuottajat ovat kuuluneet lomituspalveluiden piiriin jo maatalousyrittäjien lomituspalvelulain perusteella. Turkistuottajien lomituspalvelulaki (LTL) astui voimaan 1.1.2010. Tämä laki mahdollisti lomituspalvelut myös niille turkistuottajille, joiden eläkevakuutus on hoidettu pakollisella yel - vakuutuksella ja joita verotetaan elinkeinoverolain mukaan. (Mela, hakupäivä 19.5.2012.)

Turkistuottajien lomituspalvelulaki mahdollistaa lomituspalvelut niille turkistuottajille, jotka harjoittavat ammattimaista turkiseläntaloutta ja jotka ovat päivittäin sidoksissa turkiseläinten hoitoon. Turkistuotantoa on harjoitettava itsenäisenä yksikkönä ja sen on käsitettävä vähintään 4 eläinyksikköä. Turkistuottajien lomituspalvelulaki antaa turkistuottajalle mahdollisuuden pitää vuosilomaa 18 päivää sekä 120 tuntia lisävapaata vuonna 2012. Turkistuottajilla ei kuitenkaan ole ehdotonta oikeutta lomituspalveluihin, koska niihin käytettävä määräraha on siirtomääräraha, johon käytettävät palvelut on suhteutettava. (Mela, hakupäivä 19.5.2012.)

3.5 Poronhoitajien sijaisapukokeilu

Poronhoitajien sijaisapukokeilu alkoi 1.1.2010 ja on voimassa 31.12.2012 saakka. Poronhoitajan on mahdollista saada sijaisapukorvausta, jos hän sairauden tai tapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden takia on järjestänyt itselleen sijaisapua poronhoitotöihin. Sijaisavusta koituneet kustannukset korvataan hänelle jälkikäteen maksettavalla sijaisapukorvauksella (Mela, hakupäivä 19.5.2012).

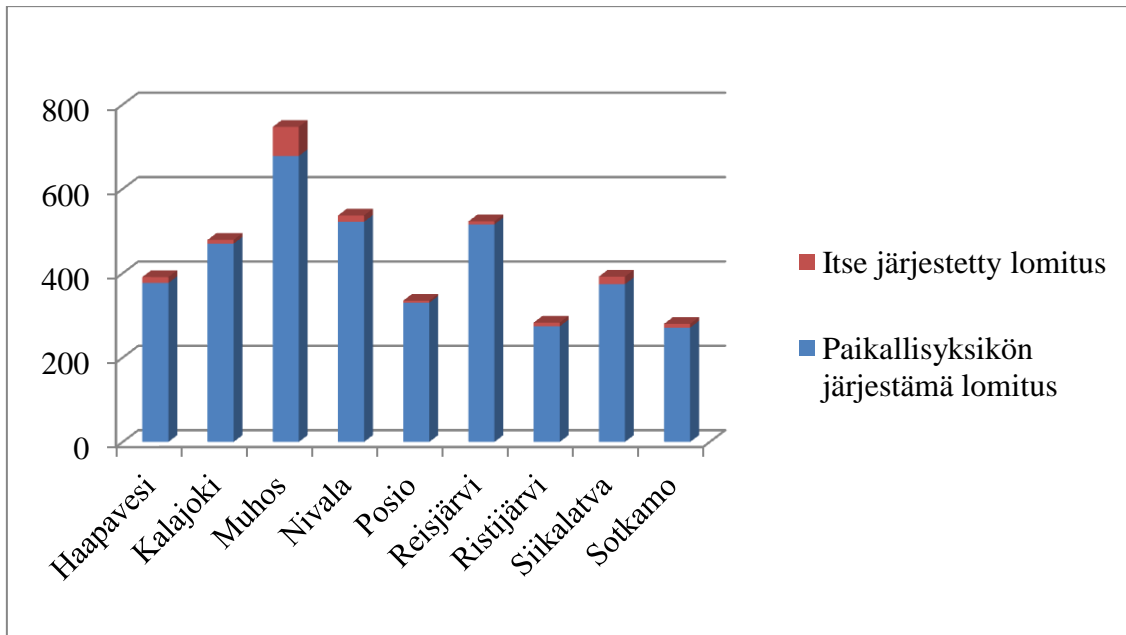
Sijaisapukorvauksen maksamisen perusteena on voimassaoleva MYEL-vakuutus tai hakemus vireillä vakuutuksen saamiseksi. Poronhoitajalla pitää olla omistuksessaan vähintään 50 lukuporoa. Sijaisapua voi lomittaa joko toinen poronhoitaja tai muu yrittäjä, jolla on voimassaoleva ennakkoperintärekisterin merkintä ja Y-tunnus. Poronhoitaja voi myös palkata sijaisen työsuhteeseen, jolloin poronhoitaja vastaa palkanmaksusta sosiaalikuluneen. (Mela, hakupäivä 19.5.2012.)

Sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamien ohjeiden mukaan vuonna 2012 sijaisapukorvaus voi enimmillään olla 150 tuntia poronhoitajaa kohden. Sijaisavun järjestämisestä aiheutuneista kustannuksista poronhoitaja saa korvausta tänä vuonna enintään 17,83 euroa tunnilta. Korvausta haetaan suoraan Melasta. Korvaushakemuksen voi toimittaa myös Mela-asiamiehelle. (Mela, hakupäivä 19.5.201.)

3.6 Lomitus Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa

Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa oli vuonna 2011 yhteensä 4043 vuosilomaan oikeutettua maatalousyrittäjää. Heistä 155 maatalousyrittäjää oli valinnut itse järjestetyn lomituksen ja muut saivat lomituspalvelut alueella toimivalta paikallisyksiköltä (kuvio 2). Itse järjestetyn lomituksen valinneita oli Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa keskimääräisesti vähemmän kuin koko maassa. Valtakunnallisesti itse järjestettyyn lomitukseen kuuluu noin 7,7 % vuosilomaan oikeutetuista maatalousyrittäjistä, kun Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa itse järjestettyyn lomitukseen kuului vuonna 2011 alle 4 % vuosilomaan oikeutetuista karjatalousyrittäjistä. (Melan tilastot, hakupäivä 19.5.2012).

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun osuus koko maan vuosilomaanoikeutetuista maatalousyrittäjistä oli vuonna 2011 14,6 %. Vuosilomaan oikeutetut, 3967 yrittäjää, käyttivät liki 93 000 vuosilomapäivää viime vuonna. Tuettua maksullista lomitusta vuosilomaan oikeutetut yrittäjät käyttivät Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa 34,17 tuntia vuosilomaan oikeutettua yrittäjää kohden, kun koko maan keskiarvo oli 27,51 tuntia. Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa käytetään tuettua maksullista lomitusta keskimääräistä enemmän. Lomituspalveluiden sujuvuudella on siis merkitystä tällä alueella. (Melan tilastot, hakupäivä 29.2.2012.)

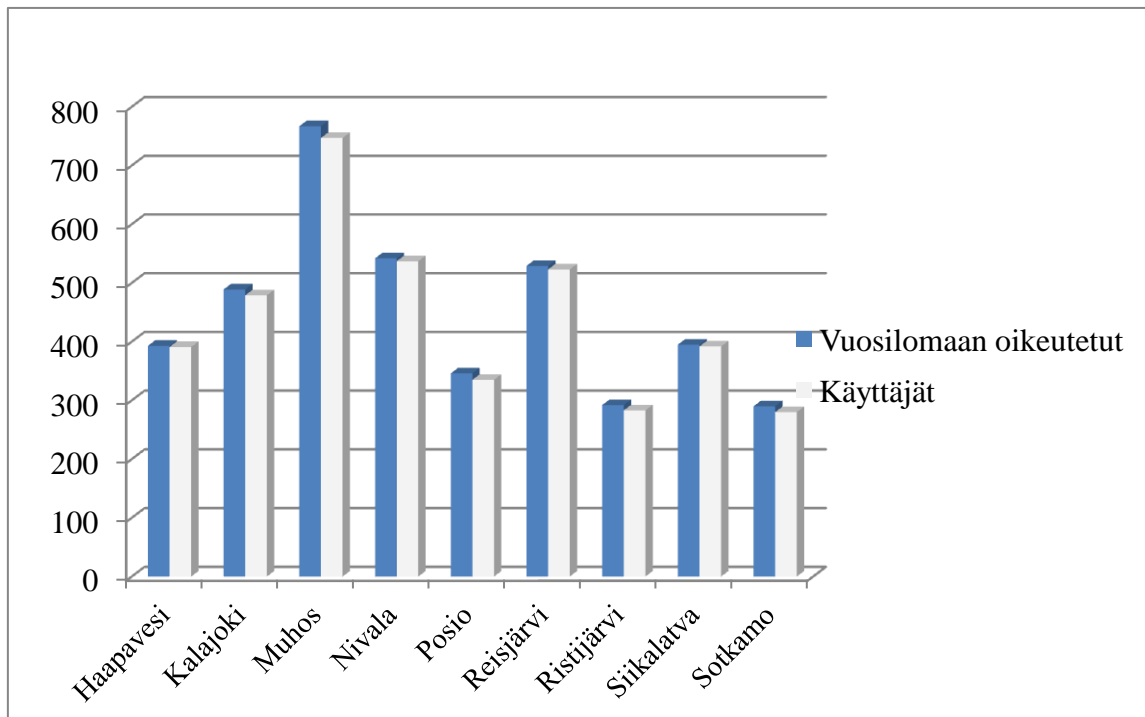
KUVIO 2. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun vuosilomaan oikeutetut yrittäjät lomitustavan valinnan mukaan paikallisyksiköittäin (Melan tilastot, hakupäivä 29.2.2012)

Sijaisapua käytti Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella 1820 maatalousyrittäjää yhteensä 83778 päivää vuonna 2011. Tämä on yli 19 % koko maassa käytetyistä sijaisapupäivistä. Sijaisapua käytti 49 % vuosilomaan oikeutetuista, kun koko maassa vastaava suhde oli 41 %. (Melan tilastot, hakupäivä 1.3.2012.)

Pohjois-Pohjanmaalla toimi vuoden 2011 alusta kuusi paikallisyksikköä ja Kainuun maakunnassa kaksi paikallisyksikköä. Lisäksi Kuusamon ja Taivalkosken kuntien maatalousyrittäjät saivat lomituspalvelut Posion paikallisyksiköltä. (Melan tilastot, hakupäivä 29.2.2012.)

Kuviossa 3 ovat vuosilomaan oikeutetut ja vuosilomaa käyttäneet maatalousyrittäjät paikallisyksiköittäin (Melan tilastot, hakupäivä 29.2.2012). Jokaisessa paikallisyksikössä on yrittäjiä, jotka eivät jostakin syystä ole pitäneet heille myönnettyä vuosilomaa (kuvio 3). Vuosiloma on voinut jäädä pitämättä meneillään olevan pitkän sijaisavun takia, jolloin yrittäjillä ei ole ollut mahdollisuutta pitää vuosilomaa. Lomituspalvelulain mukaan yrittäjälle myönnetyn eläkkeen tai kuntoutustuen aikana vuosiloman käyttö ei ole mahdollista (Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki 20.12.1996/1231). Yrittäjät ovat

myös voineet luopua karjatalouden harjoittamisesta kesken lomavuoden ja vuosilomia on sen vuoksi jäänyt käyttämättä.

KUVIO 3. Vuosilomaan oikeutetut maatalousyrittäjät ja vuosiloman käyttäjät 2011 (Melan tilastot, hakupäivä 29.2.2012)

Lomituspäivän pituus vuonna 2011 oli valtakunnallisesti keskimäärin 6,74 tuntia. Pohjois-Pohjanmaalla ollaan juuri keskiarvossa, mutta Kainuun lomituspäivän pituus on huomattavasti lyhyempi, 6,25 tuntia päivässä, kuin valtakunnallinen keskiarvo. Toki Pohjois-Pohjanmaallakin oli eroja paikallisyksiköiden välillä. Koko alueella lomituspäivän pituus vaihteli Sotkamon paikallisyksikön 6,1 tunnista Nivalan 7,02 tuntiin. Lomituspäivän pituudella on merkitystä maatalouslomitustyötä tekevien kokopäiväiselle työllistymiselle. (Melan tilastot, hakupäivä 29.2.2012.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄN KUVAUS

MTK (Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK r.y.) on maanviljelijöiden, metsänomistajien ja maaseutuyrittäjien etujärjestö. MTK toimii paikallisesti, alueellisesti, valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. MTK Pohjois-Suomi ajaa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueen maatalousyrittäjien etuja. (MTK Pohjois-Suomi, hakupäivä 11.3.2012.)

MTK Pohjois-Suomi halusi selvittää, olisiko yrittäjälomittajuudelle tarvetta tulevaisuudessa enemmän kuin nykyisin. Lisäksi haluttiin selvittää kiinnostaako yrittäjälomittajuus yrittäjiä ja onko yrittäjälomittajuuteen mahdollista yhdistää muita palveluita sekä olisiko yrittäjälomittajuutta edistävälle hankkeelle tarvetta. Tutkimus oli osa MTK Pohjois-Suomi ry:n hallinnoimaa maaseutuelinkeinojen kehittämisen tiedotus-, koordinaatio- ja aktivointihanketta. Hankkeelle rahoituksen on myöntänyt Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Annettujen kysymysten selvittämiseksi tehtiin neljä eri kyselyä sidosryhmille. Suurin kysely lähetettiin Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maatalousyrittäjille ja lisäksi kyselyt lähtivät lomituksen paikallisyksiköihin, maaseututoimistoihin ja luonnonvara-alan kouluihin samalla alueella. Kyselyt toteutettiin sähköpostikyselyinä, maatalousyrittäjille suunnattu kysely oli Webropol - kysely, jonka teknisen toteutuksen suoritti Merja Ronkainen Pro Agria Kainuusta. Kolme muuta kyselyä olivat word - pohjaisia kyselyjä.

5.1 Maatalousyrittäjille suunnattu kysely

Maatalousyrittäjille suunnattu kysely lähetettiin sähköpostilla 1165 MTK Pohjois-Suomen jäsenelle. Kysely lähti kaikille niille jäsenille, joiden sähköpostiosoite oli jäsenrekisterissä. Sähköpostien postituslistassa oli sen verran vanhaa tietoa, että 70 osoitteeseen sähköposti ei mennyt perille vanhentuneen osoitteen takia tai siksi, että vastaajan sähköposti oli täynnä.

Maatalousyrittäjille lähetetty kysely käsitti 22 kysymystä, joista osa oli suunnattu kaikille maatalousyrittäjille ja osa vain lomituspalveluihin oikeutetuille maatalousyrittäjille. Ne yrittäjät jotka eivät kuuluneet lomituspalveluiden piiriin, saattoivat hypätä lomituspalvelua koskevien kysymysten yli. Kyselylomake on liitteenä 1. Kyselytutkimus suoritettiin webropol - kyselynä.

Maatalousyrittäjille suunnattuun kyselyyn vastasi 132 maatalousyrittäjää. Vastausprosentti oli 11,33 %. Eniten vastauksia tuli Siikalatvan (13) ja Pyhäjärven (12) kunnista. Vastauksia tuli kuitenkin joiltakin alueilta niin vähän, ettei maatalousyrittäjille suunnatun kyselyn tuloksia voinut käsitellä paikallisyksiköittäin vastaajien yksityisyyttä vaarantamatta. Huomioitavaa on myös, että Alavieska, Kalajoki, Reisjärvi, Sievi ja Ylivieska kuuluvat MTK Keski-Pohjanmaahan, joten kysely ei mennyt näistä kunnista oleville maatalousyrittäjille.

5.2 Lomituksen paikallisyksiköille suunnattu kysely

Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella hallinnoi yhteensä yhdeksän lomituksen paikallisyksikköä. Pohjois-Pohjanmaan alueella toimii kuusi paikallisyksikköä ja näiden lisäksi Posion paikallisyksikkö hoitaa Kuusamon ja Taivalkosken kuntien lomituspalveluihin liittyvät asiat. Kainuu on Melan toimesta jaettu kahteen paikallisyksikköön, joista pohjoinen yksikkö toimii Ristijärvellä ja eteläinen paikallisyksikkö Sotkamossa.

Paikallisyksiköille suunnattu kysely lähetettiin sähköpostilla 12.3.2012 ja kahdeksan paikallisyksikköä yhdeksästä vastasi kyselyyn. Kyselylomake on liitteenä 2.

5.3 Maaseututoimistoille suunnattu kysely

Maaseutuhallinnon kysely lähetettiin kaikkiin kuntiin, joissa toimii maaseutuhallinnon toimipiste. Kysely lähetettiin sähköpostilla 10.4.2012 kaikkiaan 33 toimipisteeseen. Kyselyyn tuli määräaikaan mennessä 8 vastausta. Nämä vastaukset kattavat 21 kuntaa Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella (Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa 210/2010). Kyselylomake on liitteenä 3.

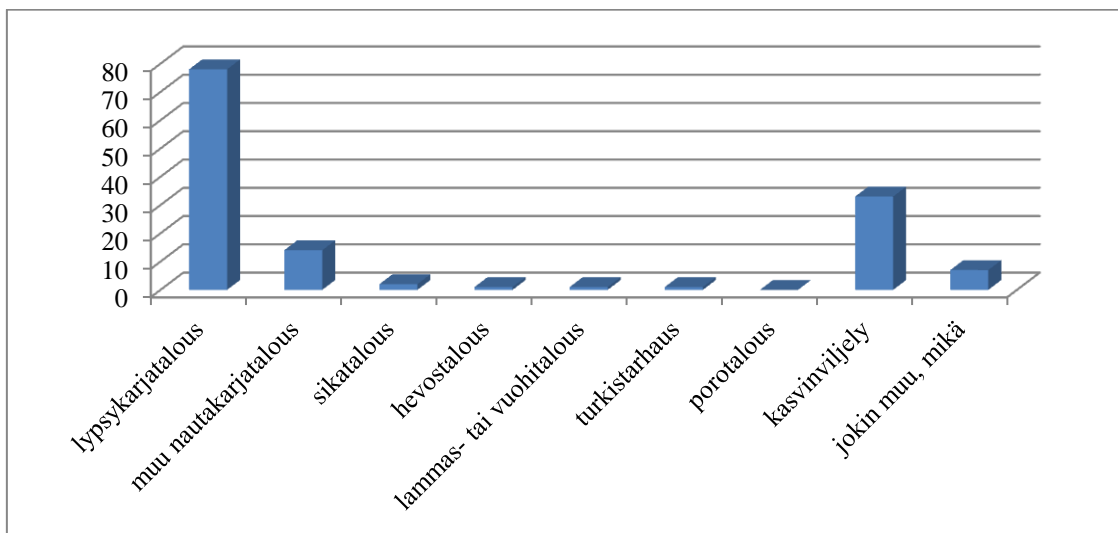
5.4 Luonnonvara-alan kouluille suunnattu kysely

Kaikille niille oppilaitoksille, jotka järjestävät luonnonvara-alan koulutusta Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa, lähetettiin lyhyt kysely yrittäjälomittajuudesta (liite 4). Kysely lähetettiin niin peruskoulutusta, ammattikorkeakoulutusta kuin aikuiskoulutusta järjestäville oppilaitoksille. Alueella toimivia oppilaitoksia oli kuusi, joista neljä vastasi kyselyyn. Vastausprosentin oli 67 %.

6 TULOKSET

6.1 Maatalousyrittäjille suunnatun kyselyn vastaukset

Kyselyyn vastanneista 57 %:lla tilan päätuotantosuunta oli lypsykarjatalous ja 10 %:lla muu nautakarjatalous. Lisäksi vastaajista 24 % oli kasvinviljelytiloilta (kuvio 4). Muiden tuotantosuuntien osuudet olivat vähäisiä.

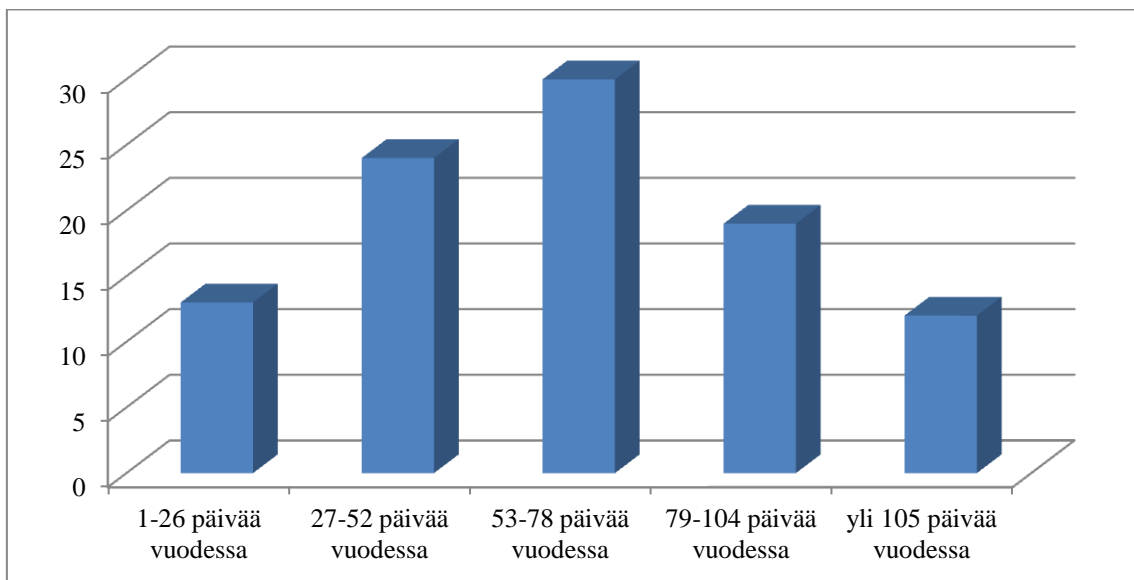

KUVIO 4. Vastaajien tilan päätuotantosuunta

Vastaajien tiloilla työskentelevistä yrittäjistä 34,8 % työskenteli yksin yrittäjänä, 54,3 %:lla tiloista oli kaksi yrittäjää ja 10,9 %:lla tiloista oli kolme tai useampi yrittäjä. Kyselyyn vastanneista tiloista 112:lla ei ollut palkattua työvoimaa, 18 tilalla oli yksi palkattu työntekijä ja 6 tilalla oli kaksi tai useampi palkattu työntekijä.

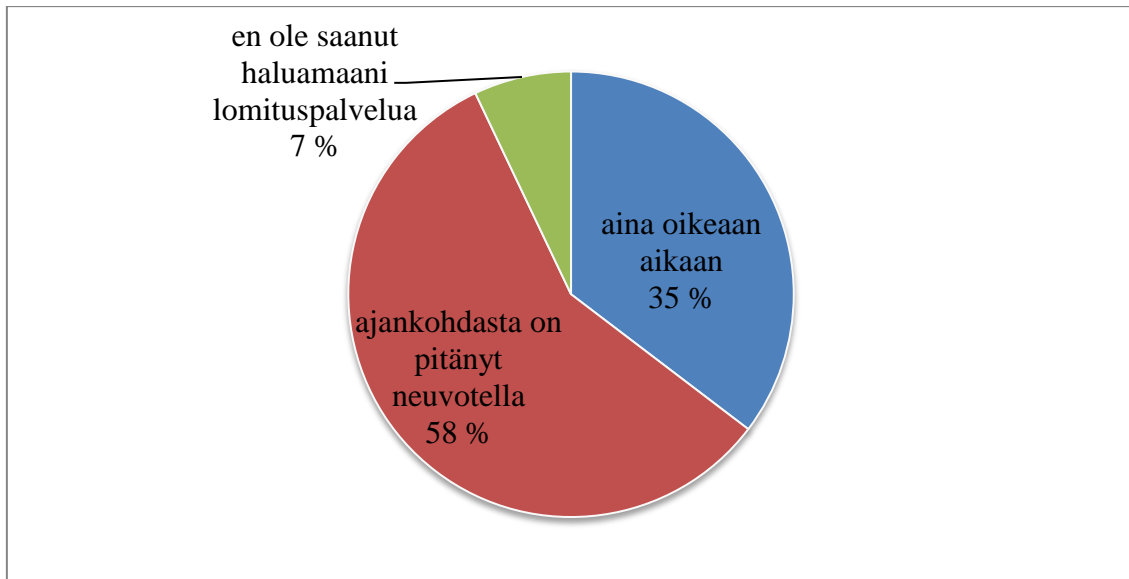
Vastaajista 73 % kuului lomituspalvelujen piiriin. Lomituspalvelua käyttävistä tiloista kaikki käyttivät vuosilomaa, 82 % tiloista käytti sijaisapua, 73 % tiloista käytti tuettua 120 tunnin maksullista lomitusta ja 13 % tiloista käytti täysin maksullista lomituspalvelua.

Käytettävien lomituspalvelujen määrä vaihteli tiloilla huomattavasti (kuvio 5). Joillakin tiloilla oli käytetty ainoastaan maksuttomat vuosilomat kun taas toisilla tiloilla oli ollut lomituspalvelujen tarvetta huomattavasti enemmän. Yleisimmin lomituspalveluja käytettiin 53 - 78 päivää vuodessa.

KUVIO 5. Tiloilla käytettävien lomituspalveluiden määrä

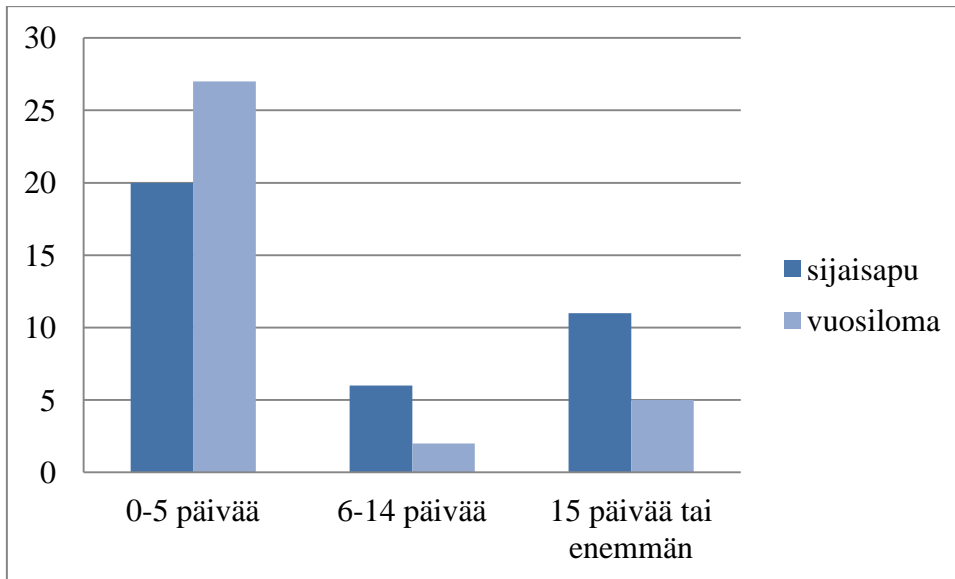
Lomituspalvelujen saatavuudessa oli eroja. Hieman yli kolmannes vastaajista oli saanut lomituspalveluja aina haluamanaan ajankohtana. Yli puolet vastaajista oli joutunut neuvottelemaan sopivasta ajankohdasta ja 7 % vastaajista ei ollut saanut haluamaansa lomituspalvelua (kuvio 6).

KUVIO 6. Lomituspalvelujen saatavuus vuonna 2011

73 % vastaajista oli saanut haluamansa määrän lomituspalveluja viimeisen vuoden aikana, mutta 27 %:lla vastaajista lomituspäiviä oli jäänyt pitämättä. Niistä vastaajista, joilta vuosilomapäiviä oli jäänyt pitämättä, 79 % ilmoitti pitämättä jääneiden päivien määräksi 0 - 5 vuosilomapäivää. 6 % niistä tiloista, joilla oli jäänyt vuosilomapäiviä pitämättä, pitämättömiä päiviä oli 6 - 14 ja 15 %:lla oli jäänyt pitämättä yli 15 päivää. Syyksi pitämättömiin vuosilomapäiviin 53 % vastaajista ilmoitti sen, ettei lomittajaa ollut saatavilla. 29 % vastaajista ilmoitti, ettei tarjotun lomittajan ammattitaito riittänyt ja 18 %:lla oli joku muu syy.

Sijaisapupäiviä oli jäänyt pitämättä 0 - 5 päivää 20 %:lla lomaan oikeutetuista vastaajista. 6 - 14 päivää oli jäänyt pitämättä 6 %:lla ja yli 15 sijaisapupäivää oli jäänyt pitämättä 11 %:lla lomaan oikeutetuista vastaajista. Niistä vastaajista, joilla sijaisapupäiviä oli jäänyt pitämättä viimeisen vuoden aikana, 60 % ilmoitti syyksi, ettei lomittajaa ollut saatavilla. Lisäksi 26 % mielestä tarjotun lomittajan ammattitaito ei riittänyt ja 13 %:lla oli muu syy.

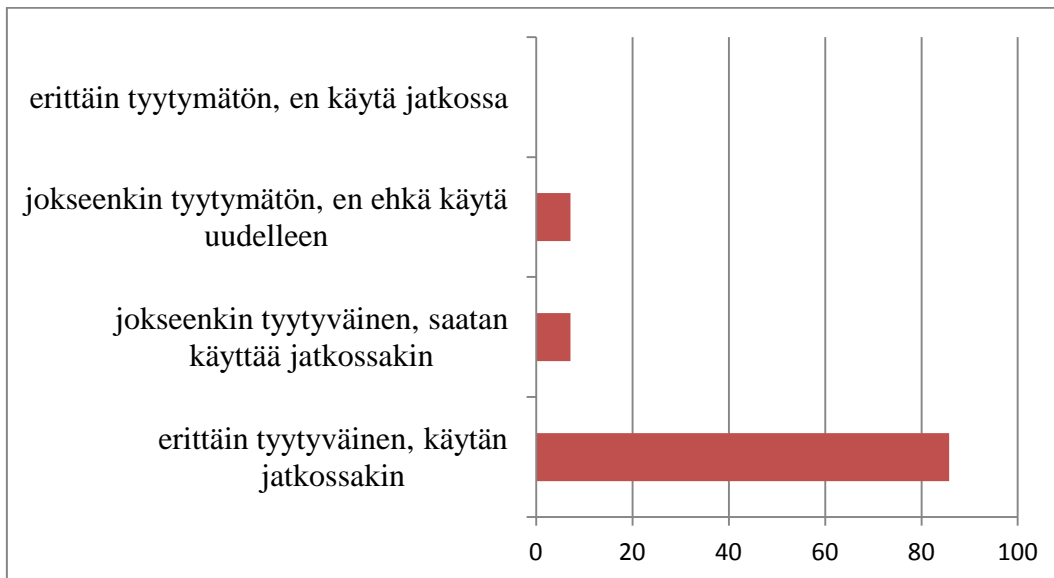
KUVIO 7. Pitämättä jääneet vuosiloma- ja sijaisapupäivät vuonna 2011

120 tunnin maksullista lomituspalvelua oli jäänyt käyttämättä yli puolella lomaan oikeutetuista vastaajista. 28 %:lla heistä 120 tunnin maksullista lomituspalvelua oli jäänyt saamatta alle 20 tuntia, 11 %:lla 20 - 50 tuntia ja 14 %:lla lomaan oikeutetuista vastaajista 120 tunnin tuettua maksullista lomitusta oli jäänyt pitämättä yli 50 tuntia vuoden 2011 aikana.

Maatalousyrittäjille suunnatussa kyselyssä kysyttiin onko yrittäjälomittajille tarvetta nykyistä enemmän. Vastaajista 75 % oli sitä mieltä, että yrittäjälomittajia tulisi olla alueella enemmän. 25 % mielestä yrittäjälomittajia ei tarvita enempää. Mikäli yrittäjälomittajien tarjoamia lomituspalveluja olisi enemmän saatavilla, 67 % vastaajista olisi halukas käyttämään yrittäjälomittajien tarjoamia palveluja. 33 % vastaajista ei olisi halukas käyttämään yrittäjälomittajien tarjoamia lomituspalveluja, vaikka niitä olisi tarjolla.

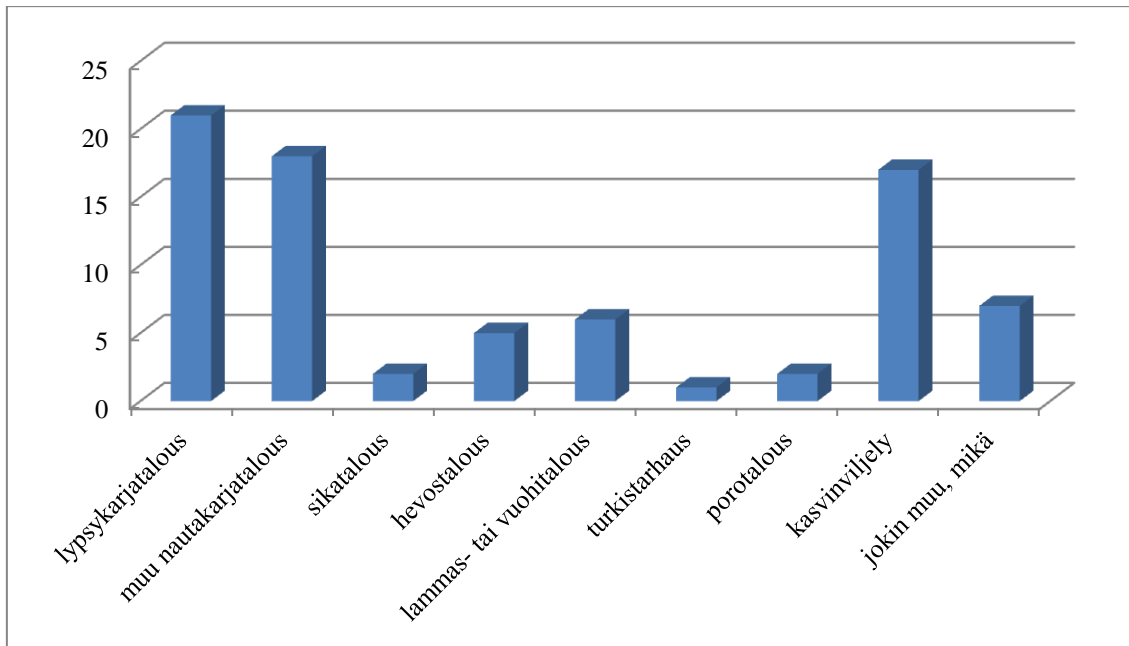
Lomaan oikeutetuista vastaajista 14 % oli käyttänyt yrittäjälomittajien palveluja. Suurin osa yrittäjälomittajien tarjoamia lomituspalveluja käyttäneistä lomaan oikeutetuista yrittäjistä oli saamaansa palveluun erittäin tyytyväisiä, ja aikoo käyttää palvelua jatkossakin (kuviot 8). 7 % yrittäjälomittajien palveluja käyttäneistä lomaan oikeutetuista yrittäjistä oli saamaansa palveluun jokseenkin tyytyväisiä ja saattaa käyttää palvelua jatkossakin.

Saman verran palvelua käyttäneitä oli saamaansa palveluun jokseenkin tyytymättömiä eikä ehkä käytä yrittäjälomittajien tarjoamia palveluja jatkossa.

KUVIO 8. Yrittäjien tyytyväisyys yrittäjälomittajien palveluihin

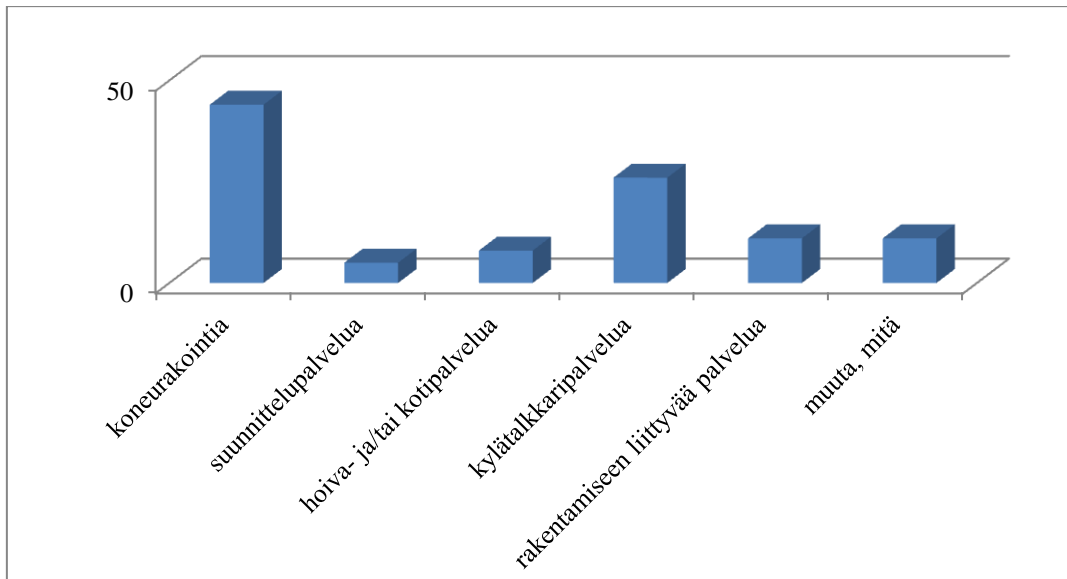
Kaikilta kyselyyn vastanneista kysyttiin halukkuutta toimia yrittäjälomittajana itse ja tarjota lomituspalveluja muille maatalousyrittäjille, mikäli oman tilan toiminta se sallisi. Vastaajista 21 % olisi halukas tarjoamaan lomituspalveluja. Vastaajilta kysyttiin myös tuotantosuuntaa, mihin heidän mahdollisesti tarjoamansa lomituspalvelut kohdistuisivat. Valtaosa lomituspalveluista kohdistuisi nautakarjatalouteen ja kasvinviljelyyn (kuvio 9).

KUVIO 9. Mahdolliset tuotantosuunnat, joihin maatalousyrittäjät voisivat tarjota lomituspalveluja

Niistä vastaajista, jotka olisivat halukkaita tarjoamaan lomituspalveluja, 24 % voisi tarjota lomituspalveluja ympäri vuoden, talviaikaan palvelua tarjoaisi 22 % ja 54 % halukkaista lomituspalvelun tarjoajista haluaisi itse valita sopivan ajankohdan.

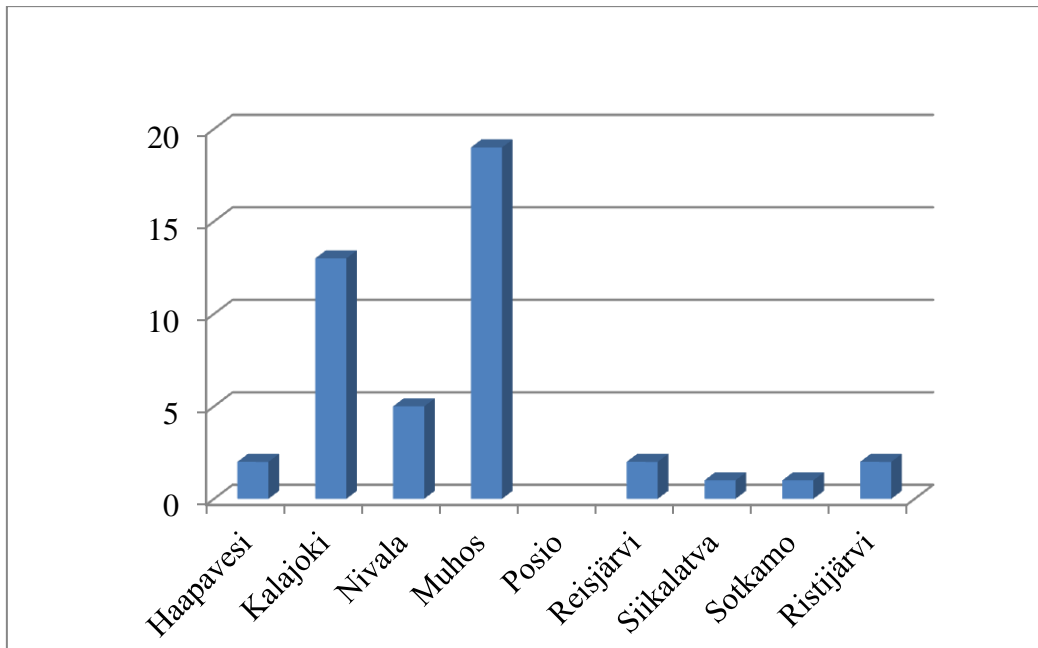
Kyselyyn vastanneilta kysyttiin halukkuutta tuottaa myös muita maaseudulla tarvittavia palveluja lomituspalveluiden lisäksi. Kysymyksen taustalla oli ajatus yrittäjän mahdollisesta työllistymisestä ympäri vuoden kokoaikaisesti. Valtaosa vastaajista olisi halukas tarjoamaan koneurakointia (kuvio 10). Kylätalkkaripalvelu voisi myös olla monella syrjäkylällä kaivattu ja toivottu palvelu, ja se olisi luontevaa liittää lomituspalveluja tuottavaan yritykseen. Lisäksi mainittiin mahdollisena muuna palveluna suunnittelupalvelut ja rakentamiseen liittyvät palvelut sekä hoiva- ja kotipalvelut. Yksittäisiä vastauksia tuli myös halukkuudesta suorittaa taimikonhoitotöitä, metsäkoneurakointia, kerintäpalvelua, metsänistutusta, neuvontapalveluja, matkailupalveluja sekä tehdä kirjaapitoa ja käydä klapikauppaa.

KUVIO 10. Maatilojen mahdollisesti tuottamat muut palvelut lomituspalvelujen lisäksi

6.2 Lomituksen paikallisyksiköille suunnatun kyselyn vastaukset

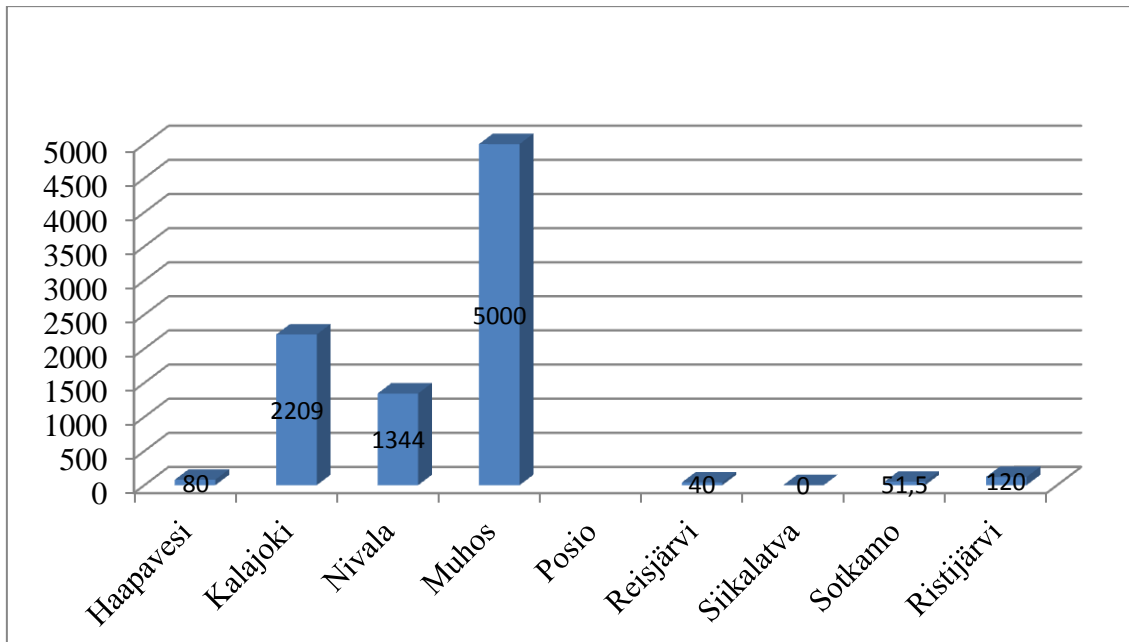
Jokaisen vastanneen paikallisyksikön alueella on toiminut tai toimii lomituspalveluja tarjoavia yrittäjiä. Kuviosta 11 käy selville paikallisyksiköittäin vuonna 2011 lomituspalveluja tarjonneiden yrittäjien määrä. Kalajoen ja Muhoksen paikallisyksiköiden alueella on huomattavan paljon yrittäjälomittajia jo nyt verrattuna muihin paikallisyksiköihin, joissa yrittäjälomittajia toimii vain 1 - 3 henkilöä (kuvio 11).

KUVIO 11. Paikallisyksiköiden alueella toimivat yrittäjälomittajat vuonna 2011

Kaikki vastanneet paikallisyksiköt käyttävät yrittäjälomittajien palveluja, mikäli niitä on saatavilla. Siikalatvan paikallisyksikössä ensimmäinen yrittäjälomittaja oli aloittanut toimintansa vuoden 2012 alussa, joten vuodelle 2011 ei vielä ole ennättänyt tulla käytettyjä päiviä.

Haapaveden, Nivalan, Muhoksen, Reisjärven, Siikalatvan ja Ristijärven paikallisyksiköiden alueella yrittäjälomittajat voisivat tuottaa enemmän lomituspalveluja kuin paikallisyksikkö voi käyttää. Kalajoen ja Sotkamon paikallisyksiköiden arvion mukaan paikallisyksikkö käyttää kaikki saavissa olevat yrittäjälomittajien tarjoamat lomituspalvelut. Yrittäjälomittajien lomittamien lomituspäivien määrä vaihteli paikallisyksiköittäin suuresti ja oli suoraan verrannollinen yrittäjälomittajien määrään paikallisyksikön alueella (kuvio 12).

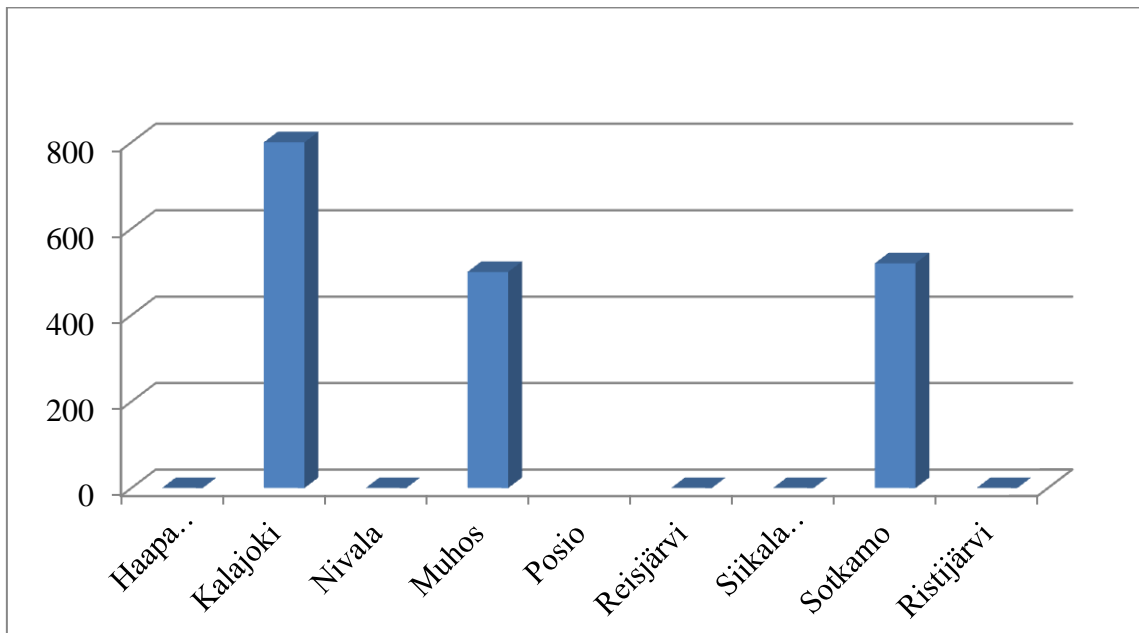
KUVIO 12. Yrittäjälomittajien tekemät lomituspäivät paikallisyksiköittäin vuonna 2011

Kaikki vastanneet paikallisyksiköt Haapavettä ja osittain Kalajokea lukuun ottamatta olisivat halukkaita käyttämään yrittäjälomittajien palveluja enemmän, jos niitä olisi tarjolla. Kalajoella tarvetta tai halukkuutta käyttää enemmän yrittäjälomittajien palveluja olisi ajoittain. Kaikkien vastanneiden paikallisyksiköiden tarve yrittäjälomittajien tarjoomille palveluille olisi etupäässä kausiluontoista. Yhden vastaajan mukaan tarve yrittäjälomittajien palvelujen käyttöön saattaa vaihdella päivittäin. Usein yrittäjälomittajia tarvittaisiin turvaamaan lomituspalveluja äkillisissä ruuhkatilanteissa.

Jokaisella vastanneella paikallisyksiköllä olisi tarvetta nykyistä enemmän lypsykarjalouteen kykeneville yrittäjälomittajille. Tämän lisäksi muun nautakarjatalouden hoitavista yrittäjälomittajista oli puutetta Haapavedellä, Muhoksella, Reisjärvellä, Siikalatvalla ja Ristijärvellä. Hevostenhoitoon kykenevistä yrittäjälomittajista oli kysyntää Muhoksella, Siikalatvalla ja Reisjärvellä. Näiden lisäksi Kalajoki tarvitsisi enemmän turkistarhaukseen kouluttautuneita yrittäjälomittajia.

Paikallisyksiköiden arviot pitämättä jääneistä vuosilomapäivistä vuonna 2011 erosivat toisistaan huomattavasti. Kyselyn perusteella (kuviot 12 ja 13) toisissa paikallisyksiköissä oli jäänyt huomattavan paljon vuosilomapäiviä pitämättä lomittajien riittämättömyyden

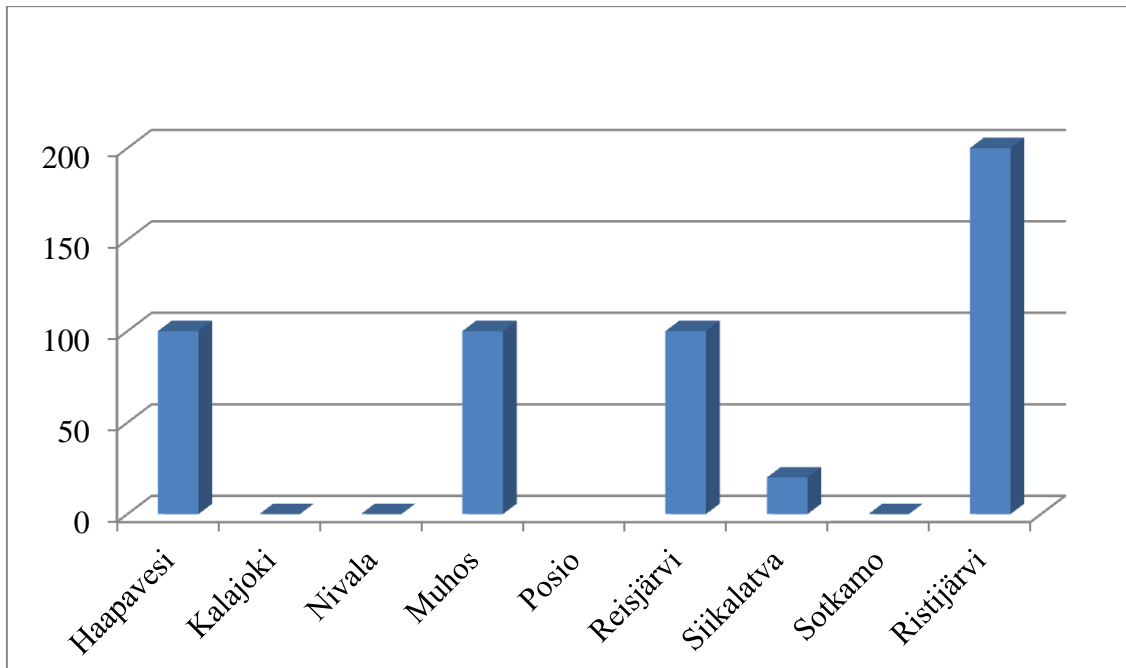
vuoksi. Siikalatvalla oli pitämättä jääneet vuosilomapäivät, 74 päivää, siirretty seuraavalle vuodelle. Näin ne eivät ole jääneet kokonaan pitämättä. Sotkamon yksikössä oli runsaasti sijaisapupäiviä vuonna 2011 ja yksikköön haettiin myös moneen otteeseen uusia lomittajia. Sotkamon paikallisyksikön pitämättömiä vuosilomapäiviä on siirretty seuraavalle vuodelle.

KUIVO 13. Paikallisyksiköiden arvio pitämättä jääneistä vuosilomapäivistä vuonna 2011

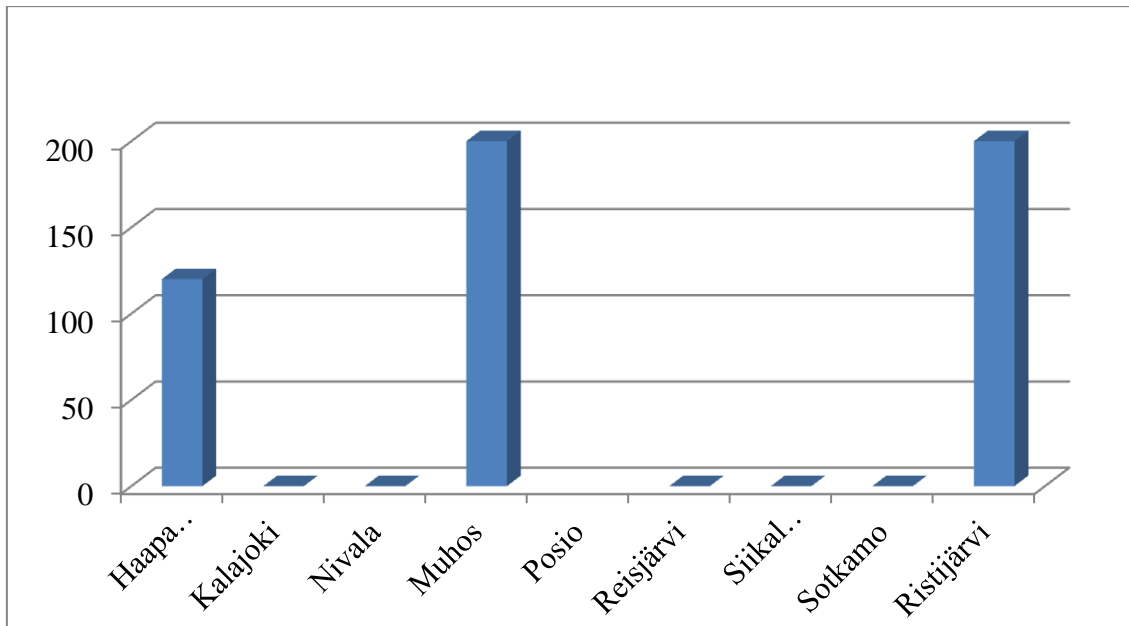
Usean paikallisyksikön alueella oli jäänyt sijaisapupäiviä pitämättä lomittajien vähyyden takia (kuviot 14). Koko Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueella pitämättömiä sijaisapupäiviä oli vastausten mukaan vuonna 2011 noin 600 päivää. Myös Sotkamon ja Kalajoen paikallisyksiköiden alueella sijaisapupäiviä oli jäänyt pitämättä, mutta vastaajat eivät osanneet antaa arviota pitämättömien sijaisapupäivien määrästä. Heidän antamansa arvio päivien määrästä oli joitakin päiviä.

Monissa vastauksissa myös mietittiin sitä, onko sijaisapua pyytäneellä yrittäjällä todella tarvetta sijaisapuun, mikäli tarjottu lomittaja ei jostakin syystä ole tilalle kelvannut. Näiden toteutumattomien sijaisapupäivien seurannasta oli erilaisia näkemyksiä.

KUVIO 14. Paikkalisyksiköiden arvio pitämättä jääneistä sijaisapupäivistä vuonna 2011

Tuetun 120 tunnin maksullinen lomitus koettiin ongelmalliseksi paikkalisyksiköissä. Lomituspalveluun oikeutetut yrittäjät olisivat halukkaita käyttämään tuettua 120 tunnin maksullista lomitusta, mutta sitä varten paikkalisyksikkö ei yksistään voi palkata työntekijää. Kuviossa 15 on esitetty paikkalisyksiköiden arvio niistä tunneista, jotka lomituspalveluun oikeutetut yrittäjät olisivat olleet halukkaita pitämään, mutta niihin ei ole ollut osoittaa maatalouslomittajaa.

KUVIO 15. Paikallisyksiköiden arvio lomittamatta jääneistä tuetun 120 tunnin maksullisen lomituksen tunneista vuonna 2011

Kyselyn lopuksi kysyttiin paikallisyksiköiden käytänteitä toteutumattomien lomituspyyntöjen ja päivien kirjaamisesta. Ainoastaan Nivala ja Kalajoki ilmoittivat seuraavansa kaikkia toteutumattomia lomituspyyntöjä ja päiviä. Vastauksista käy ilmi, että moni olisi halukas seuraamaan kaikkia toteutumattomia lomituspyyntöjä, kunhan siihen olisi sopiva ja vähän aikaa vievä keino käytettävissä. Useissa vastauksissa oli, että toteutumattomat vuosilomat seurataan tarkimpaan, koska niistä täytyy löytyä peruste vuosiloman siirrolle seuraavalle vuodelle.

6.3 Maaseututoimistoille suunnatun kyselyn vastaukset

Vastaajista 62,5 %:lla oli käytössään yrittäjärekisteri kun taas vastaavasti 37,5 % vastaajista ilmoitti, ettei heillä ole käytössään yrittäjärekisteriä heidän alueellaan toimivista yrittäjistä. Kaikki vastaajat olivat yksimielisiä siitä, että heillä on mahdollisuus tiedottaa uusille maatalousyrittäjille yrittäjälomittajuudesta. Osa vastaajista oli tarkentanut vastaustaan ilmoittamalla, että heillä tiedottaminen on mahdollista muun lähetettävän postin yhteydessä. Vastaajista 87,5 % oli sitä mieltä, että maaseututoimistolla on mahdollista tiedottaa karjataloudesta luopuvia yrittäjiä yrittäjälomittajuudesta. Näitä vastauksia oli

myös tarkennettu, että tiedottaminen on mahdollista muun lähetettävän postin yhteydessä.

Vastaajista 12,5 % oli sitä mieltä, että karjataloudesta luopuvilla olisi halukkuutta toimia yrittäjälomittajana tulevaisuudessa. 25 % vastaajista oli puolestaan sitä mieltä, etteivät karjataloudesta luopuvat yrittäjät ole halukkaita toimimaan yrittäjälomittajina. Osa vastaajista ei ollut vastannut kysymykseen. Loput 50 % vastaajista oli sitä mieltä, että karjataloudesta luopuvissa yrittäjissä on sekä niitä, jotka voisivat tarjota yrittäjälomittajana lomituspalveluja, että niitä, jotka eivät halua toimia yrittäjälomittajina.

Vastaajista 25 % ilmoitti, että heillä voisi olla tällä hetkellä tiedossa sellaisia maatalousyrittäjiä, jotka voisivat tarjota tulevaisuudessa yrittäjälomittajan palveluja. Nämä vastaukset tulivat alueen eteläosasta Kalajoelta ja Ylivieskasta. 37,5 %:lla vastaajista oli tiedossa maaseudun palveluyrityksiä, jotka voisivat ottaa myös lomituspalvelut tarjoamiinsa palveluihin. Ne alueet, joista mahdollisesti maaseutujohtajien mielestä löytyisi lomituspalveluja palveluvalikoimaansa ottavia yrittäjiä, olivat Pudasjärvi, Ristijärvi ja Reisjärvi. Kaikkien vastaajien mielestä lypsykarjatalous ja muu nautakarjatalous olisivat sellaisia tuotantosuuntia, joihin nyt tiedossa olevat palveluyritykset voisivat kohdistaa palvelujaan tulevaisuudessa. Näiden lisäksi yksittäisiä vastauksia tuli hevostalouteen, sikatalouteen, lammas- ja vuohitalouteen ja turkistarhaukseen.

Kaikki vastaajat olivat yksimielisesti sitä mieltä, että yrittäjälomittajuuden edistäminen olisi tarpeellista heidän edustamillaan alueilla. Kaikkien vastaajien mukaan yrittäjälomittajuus on vartenotettava maatalouden sivuelinkeino myös joillekin kasvinviljelytiloille.

6.4 Luonnonvara-alan kouluille suunnatun kyselyn vastaukset

Kaikki vastanneet oppilaitokset seurasivat opiskelijoiden sijoittumista työelämään valmistumisen jälkeen. Joillakin oppilaitoksilla oli vielä kolmenkin vuoden jälkeen tapahtuva seuranta.

Kolme oppilaitosta neljästä ilmoitti, ettei heillä ole opetusohjelmassaan yrittäjälomittajuutta käsittelevää osiota. Raahen ammatillinen aikuiskoulutuskeskus ainoana oppilaitoksena ilmoitti heillä olevan oma verkkokurssi yrittäjälomittajille tai yrittäjälomittajiksi aikoville. Valmistuneet opiskelijat eivät tunne yrittäjälomittajuutta kahden vastaajan mukaan. Yksi vastaaja ei osannut sanoa, tuntevatko heidän koulustaan valmistuneet yrittäjälomittajuutta. Vastaukseen oli lisäksi kirjattu, että kysymys tulisi kysyä suoraan opiskelijoilta. Yhdessä vastauksessa ilmoitettiin, että oppilaitoksesta valmistuvat tuntevat yrittäjälomittajan ammatin mahdollisena tulevana ammattina.

Kolme vastaajaa neljästä oli sitä mieltä, että oppilaitoksesta valmistuvilla olisi mahdollisuus tai halu toimia yrittäjälomittajana. Yhteen vastaukseen oli kirjoitettu lisäkommentti, että kysymys tulisi kysyä suoraan opiskelijoilta. Yksi vastaajista ei osannut sanoa, olisiko oppilaitoksesta valmistuvilla mahdollisuutta tai halua toimia yrittäjälomittajana. Kaikki vastaajat olivat yksimielisesti sitä mieltä, että opiskelijoille olisi mahdollista markkinoida yrittäjälomittajuutta yhtenä mahdollisuutena valmistumisen jälkeen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää yrittäjälomittajuuden tarvetta nykyistä enemmän Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa. Lisäksi työn toimeksiantaja eli MTK Pohjois-Suomi halusi selvittää maatalousyrittäjien kiinnostuksen yrittäjälomittajuutta kohtaan niin palvelun käyttäjänä kuin toisaalta palvelun tarjoajana. Näiden kysymysten lisäksi toimeksiantaja toivoi selvyyttä, voisiko yrittäjälomittajuuteen yhdistää muita palveluja ja olisiko tulevaisuudessa tarvetta yrittäjälomittajuuteen liittyvälle hankkeelle. Opinnäytetyö toteutettiin osana MTK Pohjois-Suomen hallinnoimaa maaseutuelinkeinojen kehittämisen tiedotus-, koordinaatio- ja aktivointihanketta Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa.

Pohjois- Pohjanmaalla ja Kainuussa oli viime vuonna 2891 karjatilaa. Tiloilla työskenteli vuosilomaan oikeutettuja karjatalousyrittäjiä 4043, jotka käyttivät vuoden 2011 aikana noin 197 000 lomituspäivää. Lomituksella on suuri merkitys alueen maatalousyrittäjille vapaa-ajan mahdollistajana sekä toiminnan turvaajana sijaisavun aikana. Lomituksella on myös merkittävä työllistävä vaikutus alueella.

Lomituksen tarve vaihtelee kalenterivuoden aikana suuresti. Myös yksittäisten tilojen tarve lomitukselle vaihtelee suuresti elämäntilanteen mukaan. Lomituksen tarpeen suuri vaihtelu vaikeuttaa lomituksen toteutumista kaikille halukkaille varsinkin ruuhkahuippuina. Paikallisyksiköiden vastauksista käy ilmi, että yrittäjälomittajien työpanokselle olisi tarvetta ajoittain tai jatkuvasti.

Tehtyjen kyselyjen perusteella alueella on tarvetta yrittäjälomittajille. Alueella jää toteutumatta kaikkia lomitusmuotoja yhteensä paikallisyksiköiden arvioiden mukaan noin 2500 lomituspäivää vuodessa. Nämä toteutumattomat lomituspäivät vastaavat yli kymmenen vakinaisessa palvelussuhteessa olevan työntekijän työpanosta. Varsinkin toteutumattomat sijaisapupäivät vaarantavat myös maatalousyrittäjien karjanhoidon jatkuvuuden.

Tehtyjen kyselyiden perusteella alueelta löytyisi myös halukkaita lomituspalveluiden tuottajia. Maatalousyrittäjille suunnattuun kyselyyn vastanneista 21 % olisi halukkaita tuottamaan lomituspalveluja, mikäli oman tilan tuotanto sen sallii. Suurin osa vastaajista haluaisi toimia kausiluontoisesti ja itse valitsemanaan aikana. Tämä todennäköisesti ei auta ainakaan ruuhkahuippuina, joten tällaisten kausiluontoisesti toimivien yrittäjien lisäksi tarvitaan myös kokoaikaisesti palvelua tarjoavia yrittäjiä. Monet yrittäjät, jotka olivat halukkaita tuottamaan lomituspalveluja, voisivat tuottaa tilaltaan myös muita palveluja.

Suurin ongelma nyt ja tulevaisuudessa tulee olemaan tarpeen ja tarjonnan kohtaaminen. Ne yrittäjät, jotka haluaisivat tuottaa lomituspalveluja, tulisi löytää ja saada maatalousyrittäjien ja lomatoimistojen saataville. Tiloilta mahdollisesti tarjottavat muut palvelut tulisi myös kartoittaa tarkemmin, jotta ne olisivat alueen asukkaiden käytettävissä.

Yksi vaihtoehto yrittäjälomittajuuden edistämiseksi alueella olisi saada hanke Sysmän mallin mukaisesti. Sysmän hankkeessa on mukana MTK:n paikallisyhdistykset Sysmän lomituspalvelualueella sekä lomituksen paikallisyksikkö. Hankkeen avulla etsitään maatalouslomitustyöstä kiinnostuneita nykyisiä ja uusia yrittäjiä. Hanke opastaa uusia yrittäjiä hankkeen aikana luodulla ohjeistuksella. Hankkeen tavoitteena on lisätä tuetun maksullisen lomituksen käyttöä ja sijaisavun saatavuutta. Lisäksi hankkeen tavoitteisiin on kirjattu alueen työllisyyden parantaminen ja hyvien käytäntöjen yhdenmukaistaminen lomituspalvelualueella ja valtakunnantasolla. (Sysmä, hakupäivä 19.2.2012) Yrittäjälomittajuus sopisi varsinkin Kainuun alueelle, jossa lomituspalvelujen järjestäminen on haasteellista pitkien välimatkojen ja lyhyen työpäivän vuoksi. Monialaisen yrittäjän olisi mahdollista yhdistää samalla suunnalla olevat palvelujen tarvitsijat, jolloin matkakustannukset ja matkaan käytettävä aika ei nouse kohtuuttoman suureksi.

Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa on tällä hetkellä meneillään lukuisia hankkeita, joita hyödyntämällä yrittäjälomittajuutta saataisiin myös edistettyä. Hyödyntämällä olemassa olevia hankkeita ja yhdistämällä myös muita maaseudulla tarvittavia palveluja voitaisiin saavuttaa hyvä lopputulos. Alueelta löytyy myös tarvittavaa koulutusta aloittaville yrittäjälomittajille ja uutta koulutusta on myös mahdollista esittää alueen oppilaitoksille.

8 POHDINTA

Kaikki kyselyt lähetettiin maaliskuu - huhtikuussa sähköpostilla. Kyselyn ajankohta ei välttämättä ollut paras mahdollinen ja vastausprosentti jäi alhaiseksi. Monilla yrittäjillä lomitussasiat eivät siinä vaiheessa keväällä ole päällimmäisenä mielessä, vaan ajatukset ovat jo tukihakemusten täytössä. Mielestäni parempi ajankohta maatalousyrittäjien kyselylle olisi ollut syksyllä vuosilomahakemusten palautusaikaan, jolloin loma-asiat ovat muutenkin tapetilla ja yrittäjillä on paremmin aikaa pohtia lomituksen toteutusta. Toinen kysely lähetettiin MTK Pohjois-Suomen alueella toimiville yhdeksälle lomituksen paikallisyksikölle. Lomituksen paikallisyksiköiltä saatiin 8 vastausta. Lomituksen paikallisyksiköt vastasivat kiittävästi lähetettyyn kyselyyn.

Tulosten perusteella yrittäjälomittajuudelle olisi tarvetta niin lomituksen paikallisyksiköillä kuin itse järjestetyssä lomituksessa olevilla maatalousyrittäjillä. Yrittäjälomittajien nykyistä suurempi tarve olisi kuitenkin suurelta osin kausiluontoista varsinkin lomituksen paikallisyksiköillä. Pitkään lomituspalveluissa työskennelleenä tiedän, että kaikki kivet ja kannot käännetään siinä vaiheessa, kun tulee äkillinen lomituksen tarve jollakin yrittäjällä. Maatalousyrittäjillä olisi tulosten perusteella halua myös toimia yrittäjälomittajana, kunhan yrittäjälomittajuus olisi mahdollista heidän esittämäänsä aikana ja valitulla tuotantosuunnalla. Tämä tekee hyvin hankalaksi saada tarve ja tarjonta kohtaamaan. Usein suurin tarve lomitukselle on koulujen loma-aikoina ja kesällä. Monet mahdollisesti palvelua muulloin tarjoavat haluavat olla itsekin silloin lomalla ja kesä on kiireistä kaikilla maatalousyrittäjillä. Toisaalta lomituksen paikallisyksikkö ei voi tarjota työtä yrittäjälomittajalle, mikäli paikallisyksiköllä on omaa työvoimaa vapaana.

Monet itse järjestetyssä lomituksessa olevat ovat huomanneet yrittäjälomittajien käytön edut. Käytettävän palvelun voi sopia suoraan yrittäjän kanssa ja yrittäjälomittaja myös huolehtii laskun lähettämisestä paikallisyksikköön. Toivottavasti Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa yrittäjälomittajuus saadaan samalle tasolle kuin muualla Suomessa.

Yrittäjälomittajuuteen oli myös halukkuutta yhdistää muita palveluita, kuten urakointipalveluja ja kylätalkkaripalveluja. Olen vuosien varrella huomannut, että jos muut tarjottavat palvelut työllistävät tarpeeksi, lomituspalvelut jäävät tarjonnasta pois ensimmä-

mäisenä. Maatalouslomittajan työ on sitovaa ja vastuullista, on lähdettävä kaksi kertaa päivässä ja maksettava korvaus ei päästä huimaa. Sellaiselle yrittäjälle, joka on lähtenyt yrittäjälomittajaksi tosissaan, on varmasti jo nyt työtä tarjolla.

Tutkimuksen tietoja voisi käyttää hankesuunnitelman pohjana tai liittää yrittäjälomittajuus osaksi jotain jo toimivaa hanketta. Hanke saattaisi yhteen yrittäjälomittajien tarjonnan ja tarpeen ja liittäisi siihen mahdolliset muut tarjottavat palvelut. Hankkeen puitteisena olisi myös mahdollista kouluttaa uusia ja myös jo nyt toimivia yrittäjälomittajia. Maatalous on elänyt murroskautta jo monta vuosikymmentä. Myös työkykyisiä maatalousyrittäjiä lopettaa karjatalouden pidon ja miettii tulevaa elantoa. Hankkeen puitteissa olisi mahdollista löytää nämä ammattilaiset lomituksen piiriin. Monille on korkea kynnyksellä lomatoimistoon kysymään töitä, mutta oman yrityksen palveluja voisi olla helpompi tarjota tutuille maatalousyrittäjille.

Lomituspalvelulakia ollaan jälleen kerran muuttamassa. Hallituksen esitys HE 110/2012 sisältää yrittäjille samanaikaisen vuosiloman pitämisen lisäämistä ja sijaispäämaksun tuntuvan korotuksen (finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120110, hakupäivä 1.10.2012). Uusi laki tulisi voimaan 1.1.2013. Maatalouslomittajat ry arvioi, että suunnitteilla olevat säästöt uhkaavat pahimmillaan satojen maatalouslomittajien työpaikkoja (Jyty 8 - 9 2012). Uuden lain aikaansaamat muutokset tullevat näkymään ainakin hetkellisesti maatalouslomittajien työllistymisessä, samoin myös yrittäjälomittajien. Toisaalta maatalousyrittäjien yhtäaikainen vuosiloman pitäminen enemmän määrin kuin nykyisin jatkaisi maatalouslomittajien ja yrittäjälomittajien työpäivän pituutta. Tämä voisi aikaansaada sen, että yrittäjälomittajiksi olisi enemmän tulijoita kuin nykyisin.

LÄHTEET

Asetus maatalousyrittäjän vuosiloman järjestämisestä, 5.4.1974/245

Asetus maatalousyrittäjän sijaisavusta, 19.8.1975/665

Eduskunta, hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maatalousyrittäjien lomituspalvelulain muuttamisesta. Hakupäivä 1.10.2012,
<http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120110>

Laki maatalousyrittäjän lomituspalveluista, 4.1.1985/2. Hakupäivä 20.5.2012
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1985/19850002>

Laki maatalousyrittäjän vuosilomatoiminnasta, 8.2.1974/127

Laki maatalousyrittäjän sijaisavusta, 25.7.1975/642

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, lomitus, tilastot. Hakupäivä 29.2.2012,
<http://asp.hci.fi/mela/tilastot.nsf/186017a25a6a6b3dc225715d00455161?OpenForm>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, lomitus, turkistuottajien lomituspalvelut. Hakupäivä 19.5.2012,
<http://www.mela.fi/Lomitus/Turkistuottajien-lomituspalvelut>

Maatalousyrittäjien eläkelaitos, lomitus, poronhoitajien sijaisapukokeilu. Hakupäivä 19.5.2012,
<http://www.mela.fi/Lomitus/Poronhoitajien-sijaisapukokeilu>

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaki, 20.12.1996/1231

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto. Hakupäivä 1.3.2012,
<http://www.mtk.fi/liitot/pohjoissuomi/>

Päivärinta, A 2012. Säästöt uhkaavat lomittajien työpaikkoja. Jyty 8 - 9, 22.

Sysmän kunta, Yhtäköyttä – hanke. Hakupäivä 19.2.2012,
http://www.sysma.fi/filelibrary/documents/maaseutu/Tiivistelma_hankesuunnitelmasta.pdf

LIITE 1

Yrittäjälomittajuus Pohjois-Pohjanmaalla ja Kainuussa

MTK Pohjois-Suomi selvittää, onko Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla tarvetta yrittäjälomittajille ja onko yrittäjälomittajuudella kiinnostavuutta yrittäjäkentässä. Lisäksi selvitetään muiden palveluiden yhdistämismahdollisuudet yrittäjälomittajuuteen sekä mahdollisen yrittäjälomittajuutta edistävän hankkeen tarve.

Yrittäjälomittaja on itsenäinen yrittäjä, joka on tehnyt toimeksiantosopimuksen joko paikallisyksikön tai itsejärjestetyssä lomituksessa olevan maatalousyrittäjän kanssa. Yrittäjälomittaja huolehtii itse vastuu- ja työeläkevakuutuksistaan, hänellä on Y-tunnus ja hän on ennakkoperintärekisterissä. Yrittäjälomittaja myös laskuttaa tehdystä työstä joko paikallisyksikköä tai itsejärjestetyssä lomituksessa lomitettua maatalousyrittäjää.

Kysely on osa MTK-Pohjois-Suomi ry:n hallinnoimaa maaseutuelinkeinojen kehittämisen tiedotus- koordinaatio- ja aktivointihanketta. Kyselyn perusteella tehdään selvitys, jonka tuloksia käytän opinnäytetyössäni Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvara- alan yksikössä.

Pyydämme Teitä vastaamaan oheiseen kyselyyn alla olevan linkin kautta. Toivomme vastauksianne 13.4.2012 mennessä.

Kyselyyn vastaamiseen menee aikaa noin 15 minuuttia.

Kiitokset vaivannäöstänne jo etukäteen.

Riitta Mustola
hankeavustaja

Kysymykset maatalousyrittäjille

PERUSTIEDOT

1. Tilanne sijaintipaikkakunta _____
2. Tilanne päätuotantosuunta
 - lypsykarjatalous
 - muu nautakarjatalous
 - sikatalous
 - hevostalous
 - lammas- tai vuohitalous
 - turkistarhaus
 - porotalous
 - kasvinviljely
 - jokin muu, mikä
3. Tilallanne työskentelevien yrittäjien lukumäärä
 - yksi yrittäjä
 - kaksi yrittäjää
 - kolme tai enemmän

4. Onko tilallanne palkattua työvoimaa
ei
yksi
kaksi tai useampi
5. Kuuluuko tilanne lomituspalvelujen piiriin
tilamme ei kuulu lomituspalvelujen piiriin
paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen piiriin
itsejärjestetyn lomituksen piiriin

LOMITUSPALVELUIDEN KÄYTTÖ

6. Tilallanne käytettävät lomituspalvelut
monivalikko, voi valita monta
tilallamme ei käytetä lomituspalveluja
vuosiloma
sijaisapu
120 tunnin maksullinen lomitus
täysin maksullinen lomitus

Mikäli tilallanne ei käytetä lomituspalveluja, voitte hypätä seuraavaksi kysymykseen 17.

7. Tilallanne käytettävien lomituspalvelujen määrä
1 -26 päivää vuodessa
27 - 52 päivää vuodessa
53 - 78 päivää vuodessa
79 - 104 päivää vuodessa
yli 105 päivää vuodessa
8. Jos kuulutte paikallisyksikön järjestämien lomituspalvelujen piiriin,
onko tilallenne lomituspalveluja tuottaneet
monivalikko, voi valita monta
paikallisyksikön palveluksessa olevat maatalouslomittajat
yrittäjän itse hankkimat paikallisyksikön palveluksessa
olevat maatalouslomittajat
yrittäjälomittajat
9. Mikäli kuulutte itsejärjestetyn lomituksen piiriin, onko
lomituspalvelujanne tuottanut
yrittäjälomittaja
itse palkkaamanne työntekijä
molemmat
10. Oletteko saaneet haluamaanne lomituspalvelua viimeisen vuoden
aikana
aina oikeaan aikaan
ajankohdasta on pitänyt neuvotella

En ole saanut haluamaani lomituspalvelua

11. Oletteko saaneet haluamaanne lomituspalvelua haluamanne määrän viimeisen vuoden aikana
kyllä
ei, päiviä on jäänyt pitämättä
12. Mikäli vuosilomapäiviä on jäänyt pitämättä, oma arvionne pitämättömien päivien määrästä vuonna 2011
0 - 5 päivää
6-14 päivää
15 päivää tai enemmän
13. Vuosilomapäiviä on jäänyt käyttämättä tilallamme sen takia, että lomittajaa ei ole ollut saatavilla
tarjotun lomittajan ammattitaito ei riitä tilallamme
muu syy, mikä _____
14. Mikäli sijaisapupäiviä on jäänyt pitämättä, oma arvionne pitämättömien päivien määrästä vuonna 2011
0 - 5 päivää
6-14 päivää
15 päivää tai enemmän
15. Sijaisapua on jäänyt käyttämättä tilallamme sen takia, että lomittajaa ei ole ollut saatavilla
tarjotun lomittajan ammattitaito ei riitä tilallamme
muu syy, mikä _____
16. Mikäli maksullista 120 tunnin lomituspalvelua on jäänyt käyttämättä, oma arvionne pitämättömien tuntien määrästä vuonna 2011
0 - 20 tuntia
21- 50 tuntia
yli 50 tuntia

YRITTÄJÄLOMITTAJUUS

17. Onko Teidän mielestänne alueellanne tarvetta yrittäjälomittajille suuremmassa määrin kuin nykyään?
kyllä
ei
18. Olisitteko halukkaita käyttämään yrittäjälomittajien tuottamia lomituspalveluita, mikäli niitä olisi tarjolla
kyllä
ei

19. Olisiko teillä halukkuutta käyttää enemmän yrittäjälomittajien palveluja, mikäli palvelua olisi enemmän saatavilla?
kyllä
ei
eos
20. Mikäli olette käyttäneet yrittäjälomittajien palveluja, oletteko olleet palveluun
erittäin tyytyväisiä, käytän jatkossakin
jokseenkin tyytyväisiä, saatan käyttää jatkossakin
jokseenkin tyytymättömiä, en ehkä käytä uudelleen
erittäin tyytymättömiä, en käytä jatkossa
21. Olisiko teillä halukkuutta toimia itse yrittäjälomittajana, ja tuottaa lomituspalveluita muille yrittäjille, mikäli oman tilan toiminta sen mahdollistaisi
kyllä
ei
22. Jos olisitte halukkaita tuottamaan lomituspalveluita, mihin tuotantosuuntaan palvelut kohdistuisivat
monivalikko, voi valita monta
lypsykarjatalous
muu nautakarjatalous
sikatalous, pitääkö eriyttää emakko ja kasvatussikalat
hevostalous
lammas- tai vuohitalous
turkistarhaus
porotalous
kasvinviljely
jokin muu,
mikä _____
23. Jos olisitte halukkaita tuottamaan lomituspalveluita, olisiko toimintanne
ympärivuotista
talviaikaan sijoittuvaa
haluaisin valita minulle sopivan ajankohdan
24. Voisiko tilanne tuottaa myös muita palveluja lomituspalvelujen lisäksi
monivalikko, voi valita monta
koneurakointia
suunnittelupalvelua
hoiva- ja/tai kotipalvelut
kylätalkkaripalvelut
rakentamiseen liittyvät palvelut
muuta, mitä _____

KIITOS !

LIITE 2

YRITTÄJÄLOMITTAJUUS POHJOIS-POHJANMAALLA JA KAINUUSSA

MTK Pohjois-Suomi selvittää, onko Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla tarvetta yrittäjälomittajille ja onko yrittäjälomittajuudella kiinnostavuutta yrittäjäkentässä. Lisäksi selvitetään muiden palveluiden yhdistämismahdollisuudet yrittäjälomittajuuteen sekä mahdollisen yrittäjälomittajuutta edistävän hankkeen tarve.

Kysely on osa MTK-Pohjois-Suomi ry:n hallinnoimaa maaseutuelinkeinojen kehittämisen tiedotus- koordinaatio- ja aktivointihanketta. Kyselyn perusteella tehdään selvitys, jonka tuloksia käytän opinnäytetyössäni Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan yksikössä.

Toivottavasti teillä on muutama minuutti aikaa vastata oheisiin kysymyksiin.

Riitta Mustola
hankeavustaja

Kysymykset lomituksen paikallisyksiköille

paikallisyksikön nimi

1. Toimiko paikallisyksikkönne alueella yrittäjiä, jotka tarjoavat lomituspalveluja

☐	kyllä
☐	ei

 montako kpl
2. Jos yrittäjälomittajia toimii paikallisyksikkönne alueella, käyttääkö paikallisyksikkönne yritysten palveluja

☐	kyllä
☐	ei
3. Voisivatko nyt paikallisyksikkönne alueella toimivat yrittäjälomittajat lomittaa enemmän lomituspäiviä, mitä paikallisyksikkönne voi käyttää

☐	kyllä
☐	ei
4. Jos paikallisyksikkönne käyttää yrittäjälomittajien palveluja, montako päivää vuodessa
 päivää
5. Olisiko paikallisyksiköllänne tarvetta/halukkuutta käyttää yrittäjälomittajien palveluja enemmän, mikäli niitä olisi tarjolla

☐	kyllä
☐	ei

6. Olisiko paikallisyksikkönne tarve yrittäjälomittajien tarjoamille palveluille

☐	ympärivuotista
☐	kausiluontoista

7. Olisiko tarvetta , tuotantosuunta

☐	lypsykarjatalous
☐	muu nautakarjatalous
☐	sikatalous
☐	hevostalous
☐	lammas- ja vuohitalous
☐	kanatalous
☐	turkistarhaus
☐	porotalous

8. Mikäli paikallisyksikössä ei ole käytetty yrittäjälomittajien palveluja, miksi

☐	alueella ei ole yrittäjiä, jotka tarjoavat lomituspalveluja
☐	paikallisyksiköllämme ei ole tarvetta, oma työvoima riittää
☐	tarve ja tarjonta eivät ole kohdanneet

9. Onko paikallisyksikkönne alueella jäänyt vuosilomapäiviä pitämättä lomittajien riittävyyden takia, oma arvio

☐	kyllä	montako päivää_____
☐	ei	

10. Onko paikallisyksikkönne alueella jäänyt sijaisapupäiviä pitämättä lomittajien riittävyyden takia, oma arvio

☐	kyllä	montako päivää_____
☐	ei	

11. Onko paikallisyksikkönne alueella jäänyt tuettua 120 tunnin maksullista pitämättä lomittajien riittävyyden takia, oma arvio

☐	kyllä	montako tuntia_____
☐	ei	

12. Pidetäänkö yksikössä kirjaa toteutumattomista lomituspyyntöistä ja päivistä

☐	kyllä
☐	ei

Jotain muuta huomioita-

vaa_____

KIITOS !

YRITTÄJÄLOMITTAJUUS POHJOIS-POHJANMAALLA JA KAINUUSSA

MTK Pohjois-Suomi selvittää, onko Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla tarvetta yrittäjälomittajille ja onko yrittäjälomittajuudella kiinnostavuutta yrittäjäkentässä. Lisäksi selvitetään muiden palveluiden yhdistämismahdollisuudet yrittäjälomittajuuteen sekä mahdollisen yrittäjälomittajuutta edistävän hankkeen tarve.

Yrittäjälomittaja on itsenäinen yrittäjä, joka on tehnyt toimeksiantosopimuksen joko paikallisyksikön tai itsejärjestetyssä lomituksessa olevan maatalousyrittäjän kanssa. Yrittäjälomittaja huolehtii itse vastuu- ja työeläkevakuutuksistaan, hänellä on Y-tunnus ja hän on ennakkoperintärekisterissä. Yrittäjälomittaja myös laskuttaa tehdystä työstä joko paikallisyksikköä tai itsejärjestetyssä lomituksessa lomitettua maatalousyrittäjää.

Kysely on osa MTK-Pohjois-Suomi ry:n hallinnoimaa maaseutuelinkeinojen kehittämisen tiedotus- koordinaatio- ja aktivointihanketta. Kyselyn perusteella tehdään selvitys, jonka tuloksia käytän opinnäytetyössäni Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan yksikössä.

Toivottavasti teillä on muutama minuutti aikaa vastata oheisiin kysymyksiin. Toivoisin saavani vastauksen kyselyyn 14.4.2012 mennessä. Kiitos jo etukäteen vaivannäöstänne.

Riitta Mustola
hankeavustaja

Kysymykset maaseututoimistoille

_____ kunnan nimi

1. Onko Teillä käytössänne yrittäjärekisteriä alueellanne toimivista yrityksistä?

☐	kyllä
☐	ei

2. Onko Teillä mahdollisuutta tiedottaa uusille maatalousyrittäjille yrittäjälomittajuudesta sivuelinkeinona?

☐	kyllä
☐	ei

3. Onko Teillä mahdollisuutta tiedottaa karjataloudesta luopuville maatalousyrittäjille yrittäjälomittajuudesta ?

☐	kyllä
--------------------------	-------

ei

4. Näkemyksenne siitä, olisivatko karjataloudesta luopuvat yrittäjät halukkaita tarjoamaan lomituspalveluita tulevaisuudessa?

kyllä
 ei

5. Olisiko Teidän tiedossa nyt sellaisia maatalousyrittäjiä, jotka mahdollisesti voisivat tarjota tulevaisuudessa yrittäjälomittajan palveluja?

kyllä
 ei

6. Onko tiedossanne sellaisia maaseudun palveluyrityksiä, jotka voisivat ottaa myös lomituspalvelut tarjoamiinsa palveluihin?

kyllä
 ei

7. Mikäli tiedossanne on sellaisia yrityksiä, jotka voisivat tarjota myös lomituspalveluja, mihin tuotantosuuntaan mielestänne palvelut voisivat kohdistua?

lypsykarjatalous
 muu nautakarjatalous
 sikatalous
 hevostalous
 lammas- ja vuohitalous
 kanatalous
 turkistarhaus
 porotalous

8. Pidättekö yrittäjälomittajuuden edistämistä tarpeellisena alueellanne?

kyllä
 ei

9. Olisiko yrittäjälomittajuus mielestänne varteenotettava maatalouden sivuelinkeinojoillekin kasvinviljelytiloille?

kyllä
 ei

Jotain muuta huomioitavaa _____

KIITOS !

YRITTÄJÄLOMITTAJUUS POHJOIS-POHJANMAALLA JA KAINUUSSA

MTK Pohjois-Suomi selvittää, onko Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueilla tarvetta yrittäjälomittajille ja onko yrittäjälomittajuudella kiinnostavuutta yrittäjäkentässä. Lisäksi selvitetään muiden palveluiden yhdistämismahdollisuudet yrittäjälomittajuuteen sekä mahdollisen yrittäjälomittajuutta edistävän hankkeen tarve.

Yrittäjälomittaja on itsenäinen yrittäjä, joka on tehnyt toimeksiantosopimuksen joko paikallisyksikön tai itsejärjestetyssä lomituksessa olevan maatalousyrittäjän kanssa. Yrittäjälomittaja huolehtii itse vastuu- ja työeläkevakuutuksistaan, hänellä on Y-tunnus ja hän on ennakkoperintärekisterissä. Yrittäjälomittaja myös laskuttaa tehdystä työstä joko paikallisyksikköä tai itsejärjestetyssä lomituksessa lomitettua maatalousyrittäjää.

Kysely on osa MTK-Pohjois-Suomi ry:n hallinnoimaa maaseutuelinkeinojen kehittämisen tiedotus- koordinaatio- ja aktivointihanketta. Kyselyn perusteella tehdään selvitys, jonka tuloksia käytän opinnäytetyössäni Oulun seudun ammattikorkeakoulun luonnonvara-alan yksikössä.

Toivottavasti teillä on muutama minuutti aikaa vastata oheisiin kysymyksiin. Toivoisin saavani vastauksen kyselyyn 20.4.2012 mennessä. Kiitos jo etukäteen vaivannäöstänne.

Riitta Mustola
hankeavustaja

1. Onko tiedossanne koulustanne valmistuvien sijoittuminen työelämään koulun jälkeen?

kyllä
ei

2. Onko opetusohjelmassanne yrittäjälomittajuudesta kertovaa osiota?

kyllä
ei

3. Tuntevatko koulustanne valmistuvat oppilaat yrittäjälomittajuuden mahdollisena tulevana ammattina?

kyllä
ei

eos

4. Onko valmistuvilla oppilailta mahdollisuutta tai halua toimia yrittäjälomittajana?

kyllä

ei

eos

5. Onko valmistuville opiskelijoille mahdollista markkinoida yrittäjälomittajuutta yhtenä mahdollisuutena valmistumisen jälkeen?

kyllä

ei

KIITOS!